

Barbara Łabęcka

Spotkania z kulturą

Program nauczania przedmiotu *wiedza o kulturze* w
liceum i technikum (zgodny z nową podstawą
programową i obowiązujący od roku szkolnego
2012/2013)

Nowa Era 2012

Spis treści

Wstęp	3
I. Charakterystyka programu nauczania	4
1. Zgodność programu z podstawą programową kształcenia ogólnego.....	4
2. Warunki realizacji programu	7
3. Powiązanie programu nauczania przedmiotu <i>wiedza o kulturze</i> z innymi przedmiotami.....	8
II. Cele kształcenia i wychowania.....	9
III. Treści nauczania.....	11
IV. Procedury osiągnięcia celów kształcenia.....	34
V. Zakładane osiągnięcia ucznia	42
VI. Propozycje kryteriów oceny i metod sprawdzania osiągnięć ucznia.....	43
VII. Materiały dydaktyczne	47

Wstęp

Program nauczania przedmiotu *wiedza o kulturze* pt. *Spotkania z kulturą* jest przeznaczony dla nauczycieli, ale rzeczywistym jego adresatem są uczniowie. To dla nowego pokolenia, wchodzącego w dorosłość w epoce szybkich zmian cywilizacyjnych, wiedza i umiejętności zdobyte w szkole będą niezbędne do świadomego uczestnictwa w kulturze oraz aktywnego jej współtworzenia.

Układ programu ma na celu ułatwienie uczniom zrozumienia otaczającego ich świata. Podczas opracowywania koncepcji dokumentu główny nacisk położono na zachęcenie młodych ludzi do uważnej obserwacji zachodzących obecnie zjawisk artystycznych oraz społecznych, a także na analizę i interpretację współczesnych tekstów kultury. Dlatego historia kultury i sztuki do około poł. XX w. w podręczniku zostanie przedstawiona w skrócie, w formie ilustrowanych osi czasu. Wiadomości historyczne będą zatem potraktowane jako kontekst pomagający dostrzec w szerokiej perspektywie procesy zachodzące w kulturze współczesnej i umożliwiające ich pogłębioną analizę. Sprzyja temu również fakt, że poszczególne dziedziny kultury współczesnej, których znaczące zjawiska zostaną ujęte chronologicznie, będą zaprezentowane tak, aby uwypuklić ich specyfikę. Poznawanie różnorodnych efektów twórczej działalności człowieka stanie się dla uczniów okazją do stawiania pytań dotyczących ludzkiego egzystowania w świecie i szukania na nie odpowiedzi, do formułowania definicji zjawisk kulturowych oraz do wyrabiania gustu. Pomocne będą w tym wypowiedzi artystów i badaczy poszczególnych obszarów kultury -konfrontowanie własnych opinii z przemyśleniami profesjonalistów umożliwi młodym ludziom pogłębianie refleksji, a także rozwijanie zdolności krytycznego myślenia.

Aby program spełnił oczekiwania nauczycieli, musi być dostosowany do możliwości i umiejętności uczniów oraz warunków, w jakich przyjdzie prowadzić zajęcia. Niektórzy nauczyciele silniejszy nacisk położą na zagadnienia plastyczne, inni na filmowe, teatralne lub muzyczne. Z pewnością poświęcenie większej uwagi tym tekstom kultury, które wzbudziły zainteresowanie uczniów, będzie bardziej wartościowe, niż pobieżne omawianie wielu przykładów według tego samego schematu. Zasada *pars pro toto*, sprowadzająca się do wyboru w obrębie danego tematu treści, które w konkretnych warunkach są warte akcentowania, z pewnością okaże się skuteczna wobec ograniczenia możliwości niewielkim wymiarem godzin.

Program, uwzględniający specyfikę nauczania przedmiotu *wiedza o kulturze*, opiera się na określonych założeniach dydaktycznych i wychowawczych. Zostały one omówione w **rozdziale I**. Tam też zaprezentowano warunki realizacji programu i jego powiązania

z innymi przedmiotami. Cele, które będzie realizował nauczyciel, sformułowano w **rozdziale II**. **Rozdział III** zawiera wykaz treści nauczania wraz z realizowanymi punktami podstawy programowej. Procedury osiągnięcia wyznaczonych celów kształcenia i wychowania, czyli opisy metod nauczania oraz form pracy uczniów, które można wykorzystać na zajęciach z przedmiotu *wiedza o kulturze*, zamieszczone są w **rozdziale IV**. Zakładane osiągnięcia uczniów, opracowane na podstawie wymagań szczegółowych wskazanych w podstawie programowej, znajdują się w **rozdziale V**, a propozycje kryteriów oceny i metod sprawdzania osiągnięć uczniów - w **rozdziale VI**. Natomiast w **rozdziale VII** wyszczególniono materiały dydaktyczne pomocne w realizacji programu nauczania *Spotkania z kulturą*.

I. Charakterystyka programu nauczania

Program *Spotkania z kulturą* jest tak skonstruowany, by pomóc nauczycielom w przekazywaniu wiedzy stanowiącej podstawę edukacji humanistycznej (dlatego warto, by poznali go także m.in. nauczyciele języka polskiego czy historii). Jest ona niezbędna do rozwijania indywidualnych zainteresowań uczniów, ale przede wszystkim do przygotowania młodych ludzi do krytycznego i aktywnego uczestnictwa we współczesnej kulturze. Dzięki logicznemu układowi oraz propozycjom zastosowania różnorodnych metod aktywizujących program pozwala na efektywne zaplanowanie pracy zarówno z uczniami, którym problematyka przedmiotu jest dobrze znana, jak i z tymi mniej zainteresowanymi zagadnieniami współczesnego życia kulturalnego. Dzisiejsze możliwości techniczne sprawiają, że propozycje programowe z pewnością okażą się w równym stopniu przydatne dla odbiorców mieszkających w dużych aglomeracjach i dla mieszkańców mniejszych miejscowości.

1. Zgodność programu z podstawą programową kształcenia ogólnego

Program *Spotkania z kulturą* jest zgodny z założeniami zawartymi w Rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z 23 grudnia 2008 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego i kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (DzU z 1 stycznia 2009 r., nr 4, poz. 17) oraz wytycznymi zamieszczonymi w Rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z 8 czerwca 2009 r. w sprawie dopuszczania do użytku w szkole programów wychowania przedszkolnego i programów nauczania oraz dopuszczania do użytku szkolnego podręczników (DzU z 10 czerwca 2009 r., nr 89, poz. 730).

Podczas konstruowania programu uwzględniono treści z podstawy programowej dla IV etapu edukacyjnego w zakresie podstawowym, w tym - określone w owym dokumencie

umiejętności ucznia. Realizację zagadnień przedmiotowych ułatwi podręcznik pod tym samym tytułem, którego wykorzystanie przewidziane jest tylko w zakresie podstawowym w pierwszym roku nauki w liceum lub technikum.

Poniżej przytaczamy fragment podstawy programowej, zawierający treści nauczania przedmiotu *wiedza o kulturze*.

Cele kształcenia — wymagania ogólne

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.

Uczeń odbiera teksty kultury i wykorzystuje informacje w nich zawarte, z uwzględnieniem specyfiki medium, w którym są przekazywane.

II. Tworzenie wypowiedzi.

Uczeń tworzy wypowiedzi, celowo posługując się różnymi mediami (słowo mówione i pisane, obraz malarski, fotograficzny, filmowy, dźwięk, widowisko, środki multimedialne); aktywnie współtworzy kulturę lokalną (szkoły, dzielnicy, miejscowości).

III. Analiza i interpretacja tekstów kultury.

Uczeń posługuje się pojęciem kultury rozumianej jako całokształt ludzkiej działalności; analizuje i interpretuje teksty kultury - potoczne praktyki kultury, a także dzieła sztuki.

Treści nauczania — wymagania szczegółowe

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji. Uczeń:

- 1) *zna dwudziestowieczne dzieła reprezentujące różne dziedziny sztuki (literaturę, architekturę, plastykę, muzykę, teatr, fotografię, film, sztukę nowych mediów) i dostrzega związki pomiędzy nimi;*
- 2) *wskazuje różne funkcje dzieła sztuki (np. estetyczną, komunikacyjną, społeczną, użytkową, kultową, poznawczą, ludyczną);*
- 3) *analizuje temat dzieła oraz treści i formę w kontekście jego różnych funkcji, wykorzystując podstawowe wiadomości o stylach i epokach z różnych dziedzin sztuki;*
- 4) *analizuje film lub analizuje spektakl teatralny, posługując się podstawowymi pojęciami z zakresu właściwej dziedziny sztuki;*
- 5) *charakteryzuje podstawowe media kultury (słowo, obraz, dźwięk, widowisko);*
- 6) *wymienia różne formy mediów kultury (słowo mówione, pismo, książka, obraz*

malarski, fotografia, film, program telewizyjny, spektakl teatralny) oraz użycia (nowe media, media masowe, media interaktywne, multimedia);

- 7) *wyjaśnia, na czym polegają różne formy kontaktu z kulturą (odbiór bierny, aktywny, konsumpcja, produkcja, twórczość, użytkowanie, uczestnictwo, animacja);*
- 8) *lokuje wytwory kultury (zachowania, zwyczaje, normy moralne, wytwory materialne, dzieła sztuki) w kontekście grup społecznych, w których są tworzone i odbierane (rodzina, rówieśnicy, społeczność lokalna, naród);*
- 9) *samodzielnie wyszukuje informacje na temat kultury w różnych mediach, bibliotekach.*

2. Tworzenie wypowiedzi. Uczeń:

- 1) *wypowiada się - w mowie i w piśmie - na temat wytworów kultury i ludzkich praktyk w kulturze (zachowań, obyczajów, przedmiotów materialnych, dzieł sztuki);*
- 2) *wypowiada się na temat dzieła sztuki, używając pojęć zarówno swoistych dla poszczególnych sztuk, jak i wspólnych (forma, kompozycja, funkcja, nadawca, odbiorca, użytkownik, znaczenie, kontekst, medium);*
- 3) *przygotowuje prezentację lub inną formę wypowiedzi multimedialnej - blog, forum, strona WWW - na tematy związane z kulturą lokalną i regionu lub z szeroko pojętymi problemami kultury współczesnej;*
- 4) *bierze aktywny udział w szkolnych przedsięwzięciach artystycznych, animacyjnych, społecznych i innych (wystawa, happening, przedstawienie szkolne, gazetka szkolna, kulturalna akcja charytatywna);*
- 5) *organizuje proste działania o charakterze kulturalnym (spotkanie z twórcą kultury, przedsięwzięcie artystyczne, prezentacja własnych zainteresowań, tradycji lokalnej lub regionalnej);*
- 6) *określa swoje zainteresowania, potrzeby i preferencje kulturalne oraz uzasadnia je w dyskusji;*
- 7) *dba o ład i estetykę otoczenia, otacza opieką elementy dziedzictwa kulturowego.*

3. Analiza i interpretacja tekstów kultury. Uczeń:

- 1) *odróżnia pojęcie kultury rozumianej jako dorobek artystyczny od kultury rozumianej jako całokształt dorobku ludzkości, ze zrozumieniem używa określeń:*

kulturowy i kulturalny;

- 2) *rozróżnienie, o którym mowa w pkt 1, stosuje w interpretacji wytworów kultury;*
- 3) *odnosi elementy kultury (zachowania, zwyczaje, praktyki, przedmioty materialne, dzieła sztuki) do kategorii: czas, przestrzeń, ciało, grupa społeczna (rodzina, rówieśnicy, społeczność lokalna, naród);*
- 4) *interpretuje praktyki kultury z najbliższego otoczenia (klasa, szkoła, dom, osiedle, podwórko, miasto, kościół, stadion piłkarski);*
- 5) *dostrzega i nazywa związek między dziełem a sytuacją społeczno-historyczną i obyczajami epoki, w której powstało;*
- 6) *posługuje się pojęciami: kultura popularna, ludowa, masowa, wysoka, narodowa, zglobalizowana, subkultura w ich właściwym znaczeniu i używa ich w kontekście interpretowanych dzieł sztuki oraz praktyk kulturowych;*
- 7) *wskazuje relacje między kulturami: lokalną, regionalną, narodową i europejską, ujawniające się w konkretnych dziełach sztuki i praktykach kultury.*

2. Warunki realizacji programu

Podstawowym warunkiem zrealizowania programu *Spotkania z kulturą* jest świadomość nauczyciela, że ma do dyspozycji **jedną godzinę w tygodniu** (czyli około 30 godzin w roku szkolnym) **w pierwszej klasie**, a także tego, że jego zadaniem jest omówienie zagadnień przedmiotowych tylko w **zakresie podstawowym**. Te ograniczenia powinny wpływać na wybór metod pracy i mobilizować do efektywnego planowania działań dydaktycznych oraz do podjęcia współpracy z nauczycielami innych przedmiotów.

Techniczne warunki realizacji programu to wyposażenie pracowni w sprzęt audiowizualny (komputer z rzutnikiem, odtwarzacz płyt CD i DVD, telewizor itp.). Dobrze byłoby, gdyby nauczyciel i uczeń mieli dostęp do pracowni komputerowej, a w bibliotece szkolnej mogli znaleźć współczesną literaturę, czasopisma polityczno-społeczne i popularnonaukowe, książki oraz albumy poświęcone najnowszym zjawiskom w kulturze, a także filmy i spektakle teatralne na płytach.

Niespełnienie przez daną placówkę podanych wymogów, będących zbiorem propozycji stworzenia idealnej sytuacji dla nauczania, nie oznacza oczywiście, że lekcje wiedzy

o kulturze będą niemożliwe do przeprowadzenia. Wypożyczanie niezbędnego sprzętu

1 kreatywne wykorzystanie przestrzeni klasy tak, aby spełniała ona różne funkcje w zależności od potrzeb dydaktycznych (sala projekcyjna, teatralna, wykładowa, miejsce dyskusji), to również dobre sposoby organizacji pracy. Najważniejsze w skutecznym i ciekawym

nauczaniu wiedzy o kulturze są nie tyle możliwości techniczne czy zaplecze dydaktyczne, ile oryginalne pomysły, elastyczność i twórcze, nieszablonowe myślenie.

Kolejnym warunkiem pełnej realizacji programu jest nadanie przedmiotowi *wiedza o kulturze* wymiaru praktycznego. Utrwalenie wiadomości zapewnią wycieczki, wizyty w teatrach i w galeriach czy uczestnictwo w imprezach kulturalnych lub wspólne inicjatywy animacji kultury.

Istotną kwestią jest również znalezienie optymalnych rozwiązań, które pozwolą pogodzić bogactwo treści współczesnej kultury z ograniczeniami czasowymi. Jednym ze sposobów jest zastosowanie pewnych wariantów przy omawianiu wybranych tematów z podręcznika. Na początku lekcji można np. wprowadzić zagadnienia, które staną się przedmiotem dyskusji

1 okazją dla uczniów do zaprezentowania własnego zdania, czy zorganizować spotkanie ze znawcą lub twórcą danej dziedziny kultury.

3. Powiązanie programu nauczania przedmiotu *wiedza o kulturze* z innymi przedmiotami

Nauczyciel, realizując program nauczania *Spotkania z kulturą*, będzie się odwoływał do wiedzy uczniów z innych dziedzin, zdobytej na wcześniejszych etapach edukacji, szczególnie na III etapie (gimnazjum). Stanowi ona ważny kontekst dla zrozumienia zjawisk współczesnej kultury. Jednocześnie nauka przedmiotu stanie się dla uczniów okazją do utrwalenia i praktycznego zastosowania wiadomości.

Proponowane w programie treści mają odniesienia do takich przedmiotów, jak:

- język polski - poprzez poznawanie polskiej i obcej kultury, naukę o komunikacji kulturowej, opisywanie nastroju dzieł plastycznych, charakteryzowanie różnorodnych zjawisk i praktyk kulturowych, przygotowywanie prac pisemnych i wystąpień;
- historia - na skutek odwołań do kontekstów historycznych w tekście podręcznika oraz elementów związanych z analizą i interpretacją wytworów kultury;
- wiedza o społeczeństwie - dzięki mówieniu o kulturze jako wartości społecznej, o poszczególnych kulturach jako wytworach określonych grup społecznych oraz o postawach związanych z uczestnictwem w kulturze;
- plastyka - za sprawą odwołań do kategorii estetycznych, posługiwania się poznanymi uprzednio terminami z zakresu sztuk wizualnych, analizowania dzieł sztuki;
- muzyka - poprzez poznawanie gatunków i przykładów dzieł XX-wiecznej muzyki poważnej i rozrywkowej oraz analizowanie utworu muzycznego;

- informatyka - dzięki wykorzystywaniu komputera oraz internetu do tworzenia multimedialnych form wypowiedzi i zdobywania informacji;
- język obcy - na skutek poznawania kultury innych nacji, naukę wymowy obcojęzycznych nazw i nazwisk.

II. Cele kształcenia i wychowania

Zadaniem edukacji w szkole ponadgimnazjalnej jest zapewnienie młodym ludziom odpowiednich warunków do rozwoju intelektualnego, moralnego i emocjonalnego. Dzięki temu mają oni szansę osiągnąć samodzielność, dojrzałość oraz odpowiedni poziom umiejętności komunikacyjnych. Dlatego w programie *Spotkania z kulturą* cele kształcenia i wychowania ściśle się ze sobą łączą. Wynika to również ze specyfiki przedmiotu -obcowanie z tekstami kultury nie tylko dostarcza nowych wiadomości, lecz także kształtuje człowieka pod względem etycznym i estetycznym. Nauczanie przedmiotu *wiedza o kulturze* ma pomóc uczniom w budowaniu własnego systemu wartości i wykształcić u młodych ludzi postawę tolerancji oraz otwartości w stosunku do innych kultur oraz odmiennych światopoglądów. Kontakt z różnorodnymi przejawami kulturowej aktywności człowieka daje uczniom możliwość dokonywania niezależnych wyborów etycznych i estetycznych. Powinien również stanowić inspirację do twórczego wykorzystywania własnych predyspozycji w aktywnym uczestnictwie w kulturze.

Podstawowym założeniem dydaktycznym programu jest dążenie do przekazania informacji oraz narzędzi do analizy i interpretacji tekstów kultury niezbędnych po to, aby uczniowie:

- mieli świadomość, czym jest kultura, i umieli posługiwać się zasobem pojęć właściwym dla jej opisu;
- potrafili wyróżnić typy kultury, scharakteryzować je i wskazać ich przykłady;
- mieli świadomość równorzędnego występowania we współczesności dzieł z kanonu kultury wysokiej, głoszących uniwersalne wartości, oraz wielu różnorodnych, często kontrowersyjnych zjawisk kultury popularnej;
- dostrzegali ciągłość dziedzictwa kulturowego oraz powiązanie przyczyn i skutków w ewolucji kultury, co jest konieczne dla zrozumienia kultury współczesnej;
- wypowiadali się o sztuce jako zjawisku kulturowym i charakteryzowali podstawowe kategorie estetyczne;

- dysponowali wiedzą konieczną do zrozumienia mechanizmów komunikacji kulturowej i wytlumaczenia związków między kulturą a mediami;
- wskazywali prądy i przykłady dzieł sztuki oraz artefakty kultury przynależne zarówno do epok minionych (syntetyczne osie czasu poświęcone rozwojowi każdej z omawianych dziedzin), jak i najnowsze;
- wykształcili nawyk samodzielnego poszukiwania informacji o bieżącym życiu kulturalnym i aktualnych zjawiskach kulturowych, a także zwyczaj umiejętnego obcowania ze sztuką;
- posiadli zdolność odwoływania się do własnej wiedzy ogólnej, nabytej na podstawie różnych źródeł, i łączenia wiadomości z wielu dziedzin;
- krytycznie analizowali i interpretowali współczesne zjawiska kulturowe oraz wyrabiali własny osąd na ich temat;
- omawiali przykłady wytworów różnych dziedzin sztuki oraz posługiwali się ich kodami;
- dokonywali analiz interdyscyplinarnych oraz zauważali przejawy korespondencji sztuk we współczesnej kulturze;
- samodzielnie uczestniczyli w życiu kulturalnym i zdawali sobie sprawę z działania mechanizmów kultury;
- byli przygotowani do odgrywania zarówno roli odbiorcy, jak i twórcy kultury.

Aby powiązać założenia dydaktyczne z działalnością wychowawczą, w trakcie prowadzenia zajęć z przedmiotu *wiedza o kulturze* należy pamiętać o:

- wpajaniu uczniom przekonania o wartości tolerancji, poszanowania drugiego człowieka i dorobku jego nacji oraz dialogu między kulturami;
- uczeniu, jak zabierać głos na forum, brać udział w dyskusji i słuchać innych;
- uświadamianiu kulturowej i historycznej zmienności tradycji, zwyczajów i norm społecznych;
- nauczaniu o korzyściach płynących z różnorodności kulturowej;
- uświadamianiu zagrożeń związanych z bezkrytycznym przyjmowaniem treści kultury popularnej, bezrefleksyjnym poddawaniem się jej procesom i zjawiskom (np. globalizacji, konsumpcjonizmowi), a także nieumiejętnym korzystaniem z nowych mediów;
- uwrażliwianiu uczniów na przejawy nieuczciwych technik i manipulacji obecnych w środkach masowego przekazu i reklamach;

- kształtowaniu u uczniów przekonania o wartości kultury narodowej, a jednocześnie wpajaniu im poczucia wspólnoty z kulturą europejską;
- przekazywaniu informacji o poszanowaniu tradycji i wartości świata kultury, a także o obowiązku przyjmowania odpowiedzialności za wspólne dziedzictwo kulturowe i przyszłość polskiej kultury;
- rozwijaniu poczucia tożsamości lokalnej i regionalnej uczniów tak, aby mieli oni potrzebę dbania o jakość życia kulturalnego w najbliższym otoczeniu;
- wpajaniu przeświadczenia, że warto być człowiekiem kulturalnym;
- informowaniu o prawach autorskich i ochronie wartości intelektualnej, aby uczniowie z pokolenia internetu mieli świadomość, że nie można bezkarnie wykorzystywać cudzej własności;
- zapewnieniu uczniom możliwości bezpośredniego odbioru sztuki i uczestnictwa w wydarzeniach kulturalnych;
- zachęcaniu do kształtowania indywidualnych upodobań na podstawie poprawnego rozumienia kategorii estetycznych;
- inicjowaniu aktywności społecznej i kulturalnej uczniów.

III. Treści nauczania

Materiał nauczania podzielony został na dwa rozdziały. Pierwszy z nich obejmuje treści związane z podstawowymi terminami z zakresu kulturoznawstwa, natomiast drugi koncentruje się wokół różnych dziedzin kultury, w tym dyscyplin sztuki, nowych mediów i potocznych praktyk kulturowych.

Zagadnienie	Treści nauczania	Odniesienia do podstawy programowej <i>Uczeń:</i>
Rozdział I.		
Klucze do kultury		
1. Pojęcie kultury: człowiek w kulturze, kultura w człowieku	<ul style="list-style-type: none"> - między naturą a kulturą - kim jest człowiek? - pochodzenie pojęcia <i>kultura</i> i jego przemiany - definicje kultury - nauki badające kulturę (etnografia, etnologia, 	<ul style="list-style-type: none"> - <i>lokuje</i> wytwory kultury (zachowania, zwyczaje, normy moralne, wytwory materialne, dzieła sztuki) w kontekście grup społecznych, w których są tworzone i odbierane (rodzina, rówieśnicy, społeczność lokalna, naród) (1.8) - samodzielnie wyszukuje informacje

	<p>antropologia kulturowa, socjologia kultury, kulturoznawstwo)</p> <ul style="list-style-type: none"> - duchowe i materialne aspekty kultury - kulturalny - kulturowy - kultura a kategorie: przestrzeni, czasu i ciała (przestrzeń święta i świecka, czas święty i świecki, mit) 	<p><i>na temat kultury w różnych mediach, bibliotekach (1.9)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>wypowiada się - w mowie i w piśmie - na temat wytworów kultury i ludzkich praktyk w kulturze (zachowań, obyczajów, przedmiotów materialnych, dzieł sztuki) (2.1)</i> - <i>przygotowuje prezentację lub inną formę wypowiedzi multimedialnej - blog, forum, strona WWW - na tematy związane z kulturą lokalną i regionu lub z szeroko pojętymi problemami kultury współczesnej (2.3)</i> - <i>odróżnia pojęcie kultury rozumianej jako dorobek artystyczny od kultury rozumianej jako całokształt dorobku ludzkości, ze zrozumieniem używa określeń: kulturowy i kulturalny (3.1)</i> - <i>rozdzielenie, o którym mowa w pkt 3.1, stosuje w interpretacji wytworów kultury (3.2)</i> - <i>odnosi elementy kultury (zachowania, zwyczaje, praktyki, przedmioty materialne, dzieła sztuki) do kategorii: czas, przestrzeń, ciało, grupa społeczna (rodzina, rówieśnicy, społeczność lokalna, naród) (3.3)</i> - <i>interpretuje praktyki kultury z najbliższego otoczenia (klasa, szkoła, dom, osiedle, podwórko, miasto, kościół, stadion piłkarski) (3.4)</i> - <i>dostrzega i nazywa związek między dziełem a sytuacją społeczno-historyczną i obyczajami epoki, w której powstało (3.5)</i>
--	---	--

<p>2. Typy kultury: formy tworzenia kultury</p>	<ul style="list-style-type: none"> - kultura a grupa - podstawy współczesnej kultury - kultura wysoka i ludowa - kultura niska, masowa, popularna - zjawiska współczesnej kultury (homogenizacja kultury, makdonaldyzacja, postmodernizm) - kultura globalna - kultura lokalna - kultura regionalna - kultura narodowa (stereotypy narodowe) - nie tylko oficjalna - różne drogi tworzenia kultury (kontrkultura, subkultura, alternatywa) - formy kontaktu z kulturą (aktywny odbiór kultury, twórczość, uczestnictwo w kulturze, animacja kultury) 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, na czym polegają różne formy kontaktu z kulturą (odbior bierny, aktywny, konsumpcja, produkcja, twórczość, użytkowanie, uczestnictwo, animacja) (1.7) - lokuje wytwory kultury (zachowania, zwyczaje, normy moralne, wytwory materialne, dzieła sztuki) w kontekście grup społecznych, w których są tworzone i odbierane (rodzina, rówieśnicy, społeczność lokalna, naród) (1.8) - wypowiada się - w mowie i w piśmie - na temat wytworów kultury i ludzkich praktyk w kulturze (zachowań, obyczajów, przedmiotów materialnych, dzieł sztuki) (2.1) - bierze aktywny udział w szkolnych przedsięwzięciach artystycznych, animacyjnych, społecznych i innych (wystawa, happening, przedstawienie szkolne, gazetka szkolna, kulturalna akcja charytatywna) (2.4) - organizuje proste działania o charakterze kulturalnym (spotkanie z twórcą kultury, przedsięwzięcie artystyczne, prezentacja własnych zainteresowań, tradycji lokalnej lub regionalnej) (2.5) - odnosi elementy kultury (zachowania, zwyczaje, praktyki, przedmioty materialne, dzieła sztuki) do kategorii: czas, przestrzeń, ciało, grupa społeczna (rodzina, rówieśnicy, społeczność lokalna, naród) (3.3) - interpretuje praktyki kultury z najbliższego otoczenia (klasa, szkoła, dom, osiedle,
---	---	--

		<p><i>podwórko, miasto, kościół, stadion piłkarski (3.4)</i></p> <p><i>- dostrzega i nazywa związek między dziełem a sytuacją społeczno-historyczną i obyczajami epoki, w której powstało (3.5)</i></p> <p><i>- posługuje się pojęciami: kultura popularna, ludowa, masowa, wysoka, narodowa, zglobalizowana, subkultura w ich właściwym znaczeniu i używa ich w kontekście interpretowanych dzieł sztuki oraz praktyk kulturowych (3.6)</i></p> <p><i>- wskazuje relacje między kulturami: lokalną, regionalną, narodową i europejską, ujawniające się w konkretnych dziełach sztuki i praktykach kultury (3.7)</i></p>
<p>3. Sztuka i dzieło sztuki: w stronę piękna czy przeciwko niemu?</p>	<p>- pojmowanie sztuki dawniej i dziś (<i>mimesis, techne</i>, sztuki wyzwolone, sztuki pospolite, sztuki piękne, sztuki plastyczne, sztuki wizualne, dzieło sztuki)</p> <p>- zmiany statusu artysty</p> <p>- cele i funkcje sztuki (ekspresywna, kultowa - religijna, ludyczna, magiczna, symboliczna, komunikacyjna - poznawcza, estetyczna - dekoracyjna, dydaktyczna, użytkowa)</p> <p>- od skarbca do centrum sztuki</p>	<p><i>- zna dwudziestowieczne dzieła reprezentujące różne dziedziny sztuki (literaturę, architekturę, plastykę, muzykę, teatr, fotografię, film, sztukę nowych mediów) i dostrzega związki pomiędzy nimi (1.1)</i></p> <p><i>- wskazuje różne funkcje dzieła sztuki (np. estetyczną, komunikacyjną, społeczną, użytkową, kultową, poznawczą, ludyczną) (1.2)</i></p> <p><i>- samodzielnie wyszukuje informacje na temat kultury w różnych mediach, bibliotekach (1.9)</i></p> <p><i>- wypowiada się - w mowie i w piśmie - na temat wytworów kultury i ludzkich praktyk w kulturze (zachowań, obyczajów, przedmiotów materialnych, dzieł sztuki) (2.1)</i></p>

	<ul style="list-style-type: none"> - pojmowanie dzieła sztuki i piękna - kicz i brzydota 	<ul style="list-style-type: none"> - <i>wypowiada się na temat dzieła sztuki, używając pojęć zarówno swoistych dla poszczególnych sztuk, jak i wspólnych (forma, kompozycja, funkcja, nadawca, odbiorca, użytkownik, znaczenie, kontekst, medium) (2.2)</i> - <i>przygotowuje prezentację lub inną formę wypowiedzi multimedialnej - blog, forum, strona WWW - na tematy związane z kulturą lokalną i regionu lub z szeroko pojętymi problemami kultury współczesnej (2.3)</i> - <i>określa swoje zainteresowania, potrzeby i preferencje kulturalne oraz uzasadnia je w dyskusji (2.6)</i> - <i>dostrzega i nazywa związek między dziełem a sytuacją społeczno-historyczną i obyczajami epoki, w której powstało (3.5)</i>
4. Komunikacja kulturowa: kultura a media	<ul style="list-style-type: none"> - kultura jest komunikacją - znaki, symbole, kody (znak naturalny i konwencjonalny, kod kulturowy) - media, czyli narzędzia komunikacji - definicje współczesnych mediów - historia mediów historią kultury 	<ul style="list-style-type: none"> - <i>wskazuje różne funkcje dzieła sztuki (np. estetyczną, komunikacyjną, społeczną, użytkową, kultową, poznawczą, ludyczną) (1.2)</i> - <i>charakteryzuje podstawowe media kultury (słowo, obraz, dźwięk, widowisko) (1.5)</i> - <i>wymienia różne formy mediów kultury (słowo mówione, pismo, książka, obraz malarski, fotografia, film, program telewizyjny, spektakl teatralny) oraz użycia (nowe media, media masowe, media interaktywne, multimedia) (1.6)</i> - <i>samodzielnie wyszukuje informacje na temat kultury w różnych mediach, bibliotekach (1.9)</i>

		<p>- <i>wypowiada się - w mowie i w piśmie - na temat wytworów kultury i ludzkich praktyk w kulturze (zachowań, obyczajów, przedmiotów materialnych, dzieł sztuki) (2.1)</i></p> <p>- <i>przygotowuje prezentację lub inną formę wypowiedzi multimedialnej - blog, forum, strona WWW - na tematy związane z kulturą lokalną i regionu lub z szeroko pojętymi problemami kultury współczesnej (2.3)</i></p> <p>- <i>organizuje proste działania o charakterze kulturalnym (spotkanie z twórcą kultury, przedsięwzięcie artystyczne, prezentacja własnych zainteresowań, tradycji lokalnej lub regionalnej) (2.5)</i></p> <p>- <i>posługuje się pojęciami: kultura popularna, ludowa, masowa, wysoka, narodowa, zglobalizowana, subkultura w ich właściwym znaczeniu i używa ich w kontekście interpretowanych dzieł sztuki oraz praktyk kulturowych (3.6)</i></p>
<p>Rozdział II. Wytwory kultury współczesnej i ich język</p>		
<p>1. Malarstwo: kreacja zamiast iluzji rzeczywistości</p>	<p>- o malarstwie współczesnym w skrócie - ekspresjonizm abstrakcyjny - abstrakcja niegeometryczna (malarstwo gestu, malarstwo barwnych płaszczyzn, informel - taszyzm), sztuka surowa,</p>	<p>- <i>zna dwudziestowieczne dzieła reprezentujące różne dziedziny sztuki (literaturę, architekturę, plastykę, muzykę, teatr, fotografię, film, sztukę nowych mediów) i dostrzega związki pomiędzy nimi (1.1)</i></p> <p>- <i>wskazuje różne funkcje dzieła sztuki (np. estetyczną, komunikacyjną, społeczną, użytkową, kultową, poznawczą, ludyczną)</i></p>

	<p>neodadaizm, pop-art, minimalizm, nowa figuracja, hiperrealizm, neoekspresjonizm, postmodernizm, street art, transawangarda</p> <p>- historia malarstwa w skrócie</p> <p>- polscy twórcy: Roman Opalka, Wilhelm Sasnal</p> <p>- analiza i interpretacja: omawianie dzieła malarskiego (forma: kolor, kształt, kompozycja, faktura, światło, tworzywo, perspektywa; treść: klucz interpretacyjny, refleksja, konwencja, temat, tytuł, recepcja oryginału i reprodukcji), przykładowe omówienie obrazu Edwarda Hoppera <i>Słońce w pustym pokoju</i>, „Sprawdź, czy potrafisz” - Jean Dubuffet <i>Mnemotechnika</i></p>	<p>(1.2)</p> <p>- <i>analizuje temat dzieła oraz treści i formę w kontekście jego różnych funkcji, wykorzystując podstawowe wiadomości o stylach i epokach z różnych dziedzin sztuki</i></p> <p>(1.3)</p> <p>- <i>wypowiada się - w mowie i w piśmie - na temat wytworów kultury i ludzkich praktyk w kulturze (zachowań, obyczajów, przedmiotów materialnych, dzieł sztuki)</i></p> <p>(2.1)</p> <p>- <i>wypowiada się na temat dzieła sztuki, używając pojęć zarówno swoistych dla poszczególnych sztuk, jak i wspólnych (forma, kompozycja, funkcja, nadawca, odbiorca, użytkownik, znaczenie, kontekst, medium)</i></p> <p>(2.2)</p> <p>- <i>przygotowuje prezentację lub inną formę wypowiedzi multimedialnej - blog, forum, strona WWW - na tematy związane z kulturą lokalną i regionu lub z szeroko pojętymi problemami kultury współczesnej</i></p> <p>(2.3)</p> <p>- <i>bierze aktywny udział w szkolnych przedsięwzięciach artystycznych, animacyjnych, społecznych i innych (wystawa, happening, przedstawienie szkolne, gazetka szkolna, kulturalna akcja charytatywna)</i></p> <p>(2.4)</p> <p>- <i>organizuje proste działania o charakterze kulturalnym (spotkanie z twórcą kultury, przedsięwzięcie artystyczne, prezentacja własnych zainteresowań, tradycji lokalnej</i></p>
--	---	---

		<p><i>lub regionalnej) (2.5)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>określa swoje zainteresowania, potrzeby i preferencje kulturalne oraz uzasadnia je w dyskusji (2.6)</i> - <i>odnosi elementy kultury (zachowania, zwyczaje, praktyki, przedmioty materialne, dzieła sztuki) do kategorii: czas, przestrzeń, ciało, grupa społeczna (rodzina, rówieśnicy, społeczność lokalna, naród) (3.3)</i> - <i>interpretuje praktyki kultury z najbliższego otoczenia (klasa, szkoła, dom, osiedle, podwórko, miasto, kościół, stadion piłkarski) (3.4)</i> - <i>dostrzega i nazywa związek między dziełem a sytuacją społeczno-historyczną i obyczajami epoki, w której powstało (3.5)</i>
2. Rzeźba: obiekty i sytuacje przestrzenne	<ul style="list-style-type: none"> - o rzeźbie współczesnej w skrócie - abstrakcjonizm, syntetyzm, ekspresjonizm, pop-art, sztuka kinetyczna, minimalizm, realizm - nowa figuracja, nowy realizm, hiperrealizm, postmodernizm, YBA, rzeźba recyklingowa - historia rzeźby w skrócie - polscy twórcy: Alina Szapocznikow, Magdalena Abakanowicz, Mirosław Bałka - analiza i interpretacja: omawianie dzieła 	<ul style="list-style-type: none"> - <i>zna dwudziestowieczne dzieła reprezentujące różne dziedziny sztuki (literaturę, architekturę, plastykę, muzykę, teatr, fotografię, film, sztukę nowych mediów) i dostrzega związki pomiędzy nimi (1.1)</i> - <i>wskazuje różne funkcje dzieła sztuki (np. estetyczną, komunikacyjną, społeczną, użytkową, kultową, poznawczą, ludyczną) (1.2)</i> - <i>analizuje temat dzieła oraz treści i formę w kontekście jego różnych funkcji, wykorzystując podstawowe wiadomości o stylach i epokach z różnych dziedzin sztuki (1.3)</i> - <i>samodzielnie wyszukuje informacje na temat kultury w różnych mediach,</i>

	<p>rzeźbiarskiego (forma: typy rzeźby, przeznaczenie, faktura, kompozycja, proporcje - skala, forma dzieła, sposoby tworzenia i techniki, tworzywo; treść: styl i konwencja, temat, zainteresowania artysty, kontekst, tytuł), przykładowe omówienie dzieła Waltera de Marii <i>Rzeźba 2000</i>, „Sprawdź, czy potrafisz” - Magdalena Abakanowicz <i>Nierozpoznani</i></p>	<p><i>bibliotekach (1.9)</i> - wypowiada się - w mowie i w piśmie - na temat wytworów kultury i ludzkich praktyk w kulturze (zachowań, obyczajów, przedmiotów materialnych, dzieł sztuki) (2.1) - wypowiada się na temat dzieła sztuki, używając pojęć zarówno swoistych dla poszczególnych sztuk, jak i wspólnych (forma, kompozycja, funkcja, nadawca, odbiorca, użytkownik, znaczenie, kontekst, medium) (2.2) - organizuje proste działania o charakterze kulturalnym (spotkanie z twórcą kultury, przedsięwzięcie artystyczne, prezentacja własnych zainteresowań, tradycji lokalnej lub regionalnej) (2.5) - określa swoje zainteresowania, potrzeby i preferencje kulturalne oraz uzasadnia je w dyskusji (2.6) - dba o ład i estetykę otoczenia, otacza opieką elementy dziedzictwa kulturowego (2.7) - interpretuje praktyki kultury z najbliższego otoczenia (klasa, szkoła, dom, osiedle, podwórko, miasto, kościół, stadion piłkarski) (3.4) - dostrzega i nazywa związek między dziełem a sytuacją społeczno-historyczną i obyczajami epoki, w której powstało (3.5)</p>
<p>3. Architektura: sztuka budowania i kreowania</p>	<p>- o architekturze współczesnej w skrócie - styl międzynarodowy,</p>	<p>- zna dwudziestowieczne dzieła reprezentujące różne dziedziny sztuki (literaturę, architekturę, plastykę, muzykę,</p>

przestrzeni	brutalizm, strukturalizm, metabolizm, postmodernizm, dekonstruktywizm, nowa urbanistyka, high-tech - technicyzm, ekologizm, regionalizm, neomodernizm, styl blob - historia architektury w skrócie - polscy twórcy: Marek Budzyński, Romuald Loegler, Dariusz Kozłowski, Stefan Kuryłowicz - analiza i interpretacja: omawianie dzieła architektonicznego (forma: układ, bryła i przestrzeń, elementy zewnętrzne, kontekst przestrzenny architektury, plan budowli, kontrast, materiały, światło i kolor, elementy wewnętrzne, przeznaczenie obiektu, wielkość, proporcje - skala; treść: kontekst dzieła, dodatkowa funkcja, nawiązania do historii, symbolika obiektu), przykładowe omówienie dzieła architektonicznego	<i>teatr, fotografię, film, sztukę nowych mediów) i dostrzega związki pomiędzy nimi (1.1)</i> - <i>wskazuje różne funkcje dzieła sztuki (np. estetyczną, komunikacyjną, społeczną, użytkową, kultową, poznawczą, ludyczną) (1.2)</i> - <i>analizuje temat dzieła oraz treści i formę w kontekście jego różnych funkcji, wykorzystując podstawowe wiadomości o stylach i epokach z różnych dziedzin sztuki (1.3)</i> - <i>wypowiada się - w mowie i w piśmie - na temat wytworów kultury i ludzkich praktyk w kulturze (zachowań, obyczajów, przedmiotów materialnych, dzieł sztuki) (2.1)</i> - <i>wypowiada się na temat dzieła sztuki, używając pojęć zarówno swoistych dla poszczególnych sztuk, jak i wspólnych (forma, kompozycja, funkcja, nadawca, odbiorca, użytkownik, znaczenie, kontekst, medium) (2.2)</i> - <i>przygotowuje prezentację lub inną formę wypowiedzi multimedialnej - blog, forum, strona WWW - na tematy związane z kulturą lokalną i regionu lub z szeroko pojętymi problemami kultury współczesnej (2.3)</i> - <i>określa swoje zainteresowania, potrzeby i preferencje kulturalne oraz uzasadnia je w dyskusji (2.6)</i> - <i>dba o ład i estetykę otoczenia, otacza</i>
-------------	---	--

	<p>Charlesa Moore'a Piazza d'Italia w Nowym Orleanie, „Sprawdź, czy potrafisz” - Daniel Libeskind, Imperialne Muzeum Wojny w Manchesterze</p>	<p><i>opieką elementy dziedzictwa kulturowego (2.7)</i> - <i>interpretuje praktyki kultury z najbliższego otoczenia (klasa, szkoła, dom, osiedle, podwórko, miasto, kościół, stadion piłkarski) (3.4)</i> - <i>dostrzega i nazywa związek między dziełem a sytuacją społeczno-historyczną i obyczajami epoki, w której powstało (3.5)</i></p>
<p>4. Sztuka użytkowa: piękno codziennych przedmiotów</p>	<p>- o sztuce użytkowej w skrócie - styl skandynawski, antydesign, wzornictwo radykalne, pop-design, minimalizm, wzornictwo ekologiczne, high-tech - styl industrialny, postmodernizm, dekonstruktywizm, wzornictwo organiczne - historia sztuki użytkowej w skrócie - polscy twórcy (i grupy projektowe): Tomek Rygalik, MALAFOR, Moho Design, AZE Design - analiza i interpretacja: omawianie dzieła sztuki użytkowej (formy i techniki: kolor, sposób ukształtowania formy, ergonomia, materiał, proporcje - skala;</p>	<p>- <i>zna dwudziestowieczne dzieła reprezentujące różne dziedziny sztuki (literaturę, architekturę, plastykę, muzykę, teatr, fotografię, film, sztukę nowych mediów) i dostrzega związki pomiędzy nimi (1.1)</i> - <i>analizuje temat dzieła oraz treści i formę w kontekście jego różnych funkcji, wykorzystując podstawowe wiadomości o stylach i epokach z różnych dziedzin sztuki (1.3)</i> - <i>wypowiada się - w mowie i w piśmie - na temat wytworów kultury i ludzkich praktyk w kulturze (zachowań, obyczajów, przedmiotów materialnych, dzieł sztuki) (2.1)</i> - <i>wypowiada się na temat dzieła sztuki, używając pojęć zarówno swoistych dla poszczególnych sztuk, jak i wspólnych (forma, kompozycja, funkcja, nadawca, odbiorca, użytkownik, znaczenie, kontekst, medium) (2.2)</i> - <i>określa swoje zainteresowania, potrzeby i preferencje kulturalne oraz uzasadnia je</i></p>

	<p>funkcja: styl projektowania, kontekst, sposób produkcji i grupa docelowa, przeznaczenie), przykładowe omówienie dzieła sztuki użytkowej Gerrita Rietvelda, <i>Czerwono-niebieskie krzesło</i>, „Sprawdź, czy potrafisz” - Gudrun Lilja Gunnlaugsdóttir, szafa Curiosity</p>	<p>w dyskusji (2.6) - <i>interpretuje praktyki kultury z najbliższego otoczenia (klasa, szkoła, dom, osiedle, podwórko, miasto, kościół, stadion piłkarski) (3.4)</i> - <i>dostrzega i nazywa związek między dziełem a sytuacją społeczno-historyczną i obyczajami epoki, w której powstało (3.5)</i> - <i>posługuje się pojęciami: kultura popularna, ludowa, masowa, wysoka, narodowa, zglobalizowana, subkultura w ich właściwym znaczeniu i używa ich w kontekście interpretowanych dzieł sztuki oraz praktyk kulturowych (3.6)</i></p>
<p>5. Nowe praktyki sztuki: działanie przede wszystkim</p>	<p>- o nowych praktykach sztuki w skrócie - techniki artystyczne: asamblaż, environment, instalacja (wideoinstalacja); strategie działań twórczych: akcjonizm - sztuka akcji, happening, performance, body art; nurty sztuki związane z minimalizmem: konceptualizm - sztuka pojęciowa, rzeźba myśli, arte povera, land art, mail art, video-art, media art - historia nowych praktyk sztuki w skrócie - polscy twórcy: Krzysztof Wodiczko, Zofia Kulik, Zbigniew Libera</p>	<p>- <i>zna dwudziestowieczne dzieła reprezentujące różne dziedziny sztuki (literaturę, architekturę, plastykę, muzykę, teatr, fotografię, film, sztukę nowych mediów) i dostrzega związki pomiędzy nimi (1.1)</i> - <i>wskazuje różne funkcje dzieła sztuki (np. estetyczną, komunikacyjną, społeczną, użytkową, kultową, poznawczą, ludyczną) (1.2)</i> - <i>analizuje temat dzieła oraz treści i formę w kontekście jego różnych funkcji, wykorzystując podstawowe wiadomości o stylach i epokach z różnych dziedzin sztuki (1.3)</i> - <i>wyjaśnia, na czym polegają różne formy kontaktu z kulturą (odbiór bierny, aktywny, konsumpcja, produkcja, twórczość, użytkowanie, uczestnictwo, animacja) (1.7)</i></p>

	<p>- analiza i interpretacja: omawianie dzieła nowych praktyk sztuki (forma: technika, kształt i kompozycja, strategia artystyczna, tworzywo, konwencja; treść: temat, sposób odbioru dzieła, kontekst, tytuł, klucz interpretacyjny), przykładowe omówienie performance'u muzycznego Nam June Paika <i>W hołdzie Johnowi Cage 'owi</i>, „Sprawdź, czy potrafisz” - Bill Viola, wideoinstalacja <i>Tratwa</i></p>	<p>- <i>samodzielnie</i> wyszukuje informacje na temat kultury w różnych mediach, bibliotekach (1.9)</p> <p>- wypowiada się - w mowie i w piśmie - na temat wytworów kultury i ludzkich praktyk w kulturze (zachowań, obyczajów, przedmiotów materialnych, dzieł sztuki) (2.1)</p> <p>- wypowiada się na temat dzieła sztuki, używając pojęć zarówno swoistych dla poszczególnych sztuk, jak i wspólnych (forma, kompozycja, funkcja, nadawca, odbiorca, użytkownik, znaczenie, kontekst, medium) (2.2)</p> <p>- przygotowuje prezentację lub inną formę wypowiedzi multimedialnej - blog, forum, strona WWW - na tematy związane z kulturą lokalną i regionu lub z szeroko pojętymi problemami kultury współczesnej (2.3)</p> <p>- bierze aktywny udział w szkolnych przedsięwzięciach artystycznych, animacyjnych, społecznych i innych (wystawa, happening, przedstawienie szkolne, gazetka szkolna, kulturalna akcja charytatywna) (2.4)</p> <p>- organizuje proste działania o charakterze kulturalnym (spotkanie z twórcą kultury, przedsięwzięcie artystyczne, prezentacja własnych zainteresowań, tradycji lokalnej lub regionalnej) (2.5)</p> <p>- określa swoje zainteresowania, potrzeby i preferencje kulturalne</p>
--	---	--

		<p><i>oraz uzasadnia je w dyskusji (2.6) - dostrzega i nazywa związki między dziełem a sytuacją społeczno-historyczną i obyczajami epoki, w której powstało (3.5)</i></p>
<p>6. Muzyka: sztuka oddziaływania poprzez dźwięki</p>	<p>- o muzyce współczesnej w skrócie - muzyka poważna: dodekafonia - technika dwunastotonowa, system atonalny, serializm, punktualizm, aleatoryzm, muzyka eksperymentalna (muzyka konkretna, muzyka elektroniczna), minimalizm - muzyka repetycyjna; muzyka rozrywkowa: blues, jazz (be bop, cool bop, progressive, free jazz, jazz rock, nu jazz, chillout), rhythm and blues (soul, funk, hip-hop, rock, house), soul, pop (avant pop, indie pop), rock and roll, rock (hard rock, glam rock, indie rock, rock alternatywny, nowa rockowa rewolucja), folk, reggae, heavy metal, funk, disco, hip-hop, muzyka elektroniczna, ambient, punk, nowa fala (new romantic, zimna fala), grunge</p>	<p>- zna dwudziestowieczne dzieła reprezentujące różne dziedziny sztuki (literaturę, architekturę, plastykę, muzykę, teatr, fotografię, film, sztukę nowych mediów) i dostrzega związki pomiędzy nimi (1.1) - wskazuje różne funkcje dzieła sztuki (np. estetyczną, komunikacyjną, społeczną, użytkową, kultową, poznawczą, ludyczną) (1.2) - analizuje temat dzieła oraz treści i formę w kontekście jego różnych funkcji, wykorzystując podstawowe wiadomości o stylach i epokach z różnych dziedzin sztuki (1.3) - lokuje wytwory kultury (zachowania, zwyczaje, normy moralne, wytwory materialne, dzieła sztuki) w kontekście grup społecznych, w których są tworzone i odbierane (rodzina, rówieśnicy, społeczność lokalna, naród) (1.8) - samodzielnie wyszukuje informacje na temat kultury w różnych mediach, bibliotekach (1.9) - wypowiada się - w mowie i w piśmie - na temat wytworów kultury i ludzkich praktyk w kulturze (zachowań, obyczajów, przedmiotów materialnych, dzieł sztuki) (2.1)</p>

	<p>- historia muzyki w skrócie - polscy twórcy: Witold Lutosławski, Krzysztof Penderecki, Czesław Niemen, Andrzej Smolik - analiza i interpretacja: omawianie utworu muzycznego (agogika, dynamika, melodia, forma muzyczna, rytm, harmonia, tekst, kolorystyka - barwa dźwięku), przykładowe omówienie utworu muzycznego Witolda Lutosławskiego <i>Gry weneckie</i>, „Sprawdź, czy potrafisz” - The Smiths <i>How soon is „ now”</i></p>	<p>- <i>wypowiada się na temat dzieła sztuki, używając pojęć zarówno swoistych dla poszczególnych sztuk, jak i wspólnych (forma, kompozycja, funkcja, nadawca, odbiorca, użytkownik, znaczenie, kontekst, medium) (2.2)</i> - <i>przygotowuje prezentację lub inną formę wypowiedzi multimedialnej - blog, forum, strona WWW - na tematy związane z kulturą lokalną i regionu lub z szeroko pojętymi problemami kultury współczesnej (2.3)</i> - <i>określa swoje zainteresowania, potrzeby i preferencje kulturalne oraz uzasadnia je w dyskusji (2.6)</i> - <i>dostrzega i nazywa związek między dziełem a sytuacją społeczno-historyczną i obyczajami epoki, w której powstało (3.5) - posługuje się pojęciami: kultura popularna, ludowa, masowa, wysoka, narodowa, zglobalizowana, subkultura w ich właściwym znaczeniu i używa ich w kontekście interpretowanych dzieł sztuki oraz praktyk kulturowych (3.6)</i></p>
<p>7. Teatr: fascynujący świat sceny</p>	<p>- o teatrze współczesnym w skrócie - przemiany teatru dramatycznego: teatr polityczny (teatr faktu, teatr verbatim, teatr guerilla), teatr absurdu - nowy teatr, antyteatr (teatr postdramatyczny), teatr</p>	<p>- <i>zna dwudziestowieczne dzieła reprezentujące różne dziedziny sztuki (literaturę, architekturę, plastykę, muzykę, teatr, fotografię, film, sztukę nowych mediów i dostrzega związki pomiędzy nimi (1.1)</i> - <i>analizuje film lub analizuje spektakl teatralny, posługując się podstawowymi pojęciami z zakresu właściwej dziedziny</i></p>

	<p>alternatywny - teatr eksperymentalny, poszukujący, niezależny, kontrkulturowy (teatr ubogi), teatr nowych brutalistów; teatr plastyczny i teatr lalek - teatr figur, teatr przedmiotu; teatr muzyczny: opera, musical; teatr taneczno-ruchowy: balet, teatr tańca; teatr i media: teatr radiowy, Teatr Telewizji</p> <p>- polscy twórcy: Tadeusz Kantor, Krystian Lupa, Krzysztof Warlikowski, Maja Kleczewska</p> <p>- analiza i interpretacja: omawianie spektaklu teatralnego (forma: choreografia, charakteryzacja, muzyka, rekwizyty, konwencja, scenografia, efekty dźwiękowe, efekty multimedialne, oświetlenie, transfiguracja i gra aktorska; treść: adaptacja sceniczna dramatu, przekaz teatralny, temat, oś konstrukcyjna), przykładowa recenzja spektaklu teatralnego</p>	<p>sztuki (1.4)</p> <p>- wymienia różne formy mediów kultury (słowo mówione, pismo, książka, obraz malarski, fotografia, film, program telewizyjny, spektakl teatralny) oraz użycia (nowe media, media masowe, media interaktywne, multimedia) (1.6)</p> <p>- samodzielnie wyszukuje informacje na temat kultury w różnych mediach, bibliotekach (1.9)</p> <p>- wypowiada się - w mowie i w piśmie - na temat wytworów kultury i ludzkich praktyk w kulturze (zachowań, obyczajów, przedmiotów materialnych, dzieł sztuki) (2.1)</p> <p>- wypowiada się na temat dzieła sztuki, używając pojęć zarówno swoistych dla poszczególnych sztuk, jak i wspólnych (forma, kompozycja, funkcja, nadawca, odbiorca, użytkownik, znaczenie, kontekst, medium) (2.2)</p> <p>- przygotowuje prezentację lub inną formę wypowiedzi multimedialnej - blog, forum, strona WWW - na tematy związane z kulturą lokalną i regionu lub z szeroko pojętymi problemami kultury współczesnej (2.3)</p> <p>- bierze aktywny udział w szkolnych przedsięwzięciach artystycznych, animacyjnych, społecznych i innych (wystawa, happening, przedstawienie szkolne, gazetka szkolna, kulturalna akcja charytatywna) (2.4)</p>
--	---	--

	<p><i>Anioły w Ameryce</i> w reż. Krzysztofa Warlikowskiego, „Sprawdź, czy potrafisz” - <i>Dwa teatry</i> w reż. Gustawa Holoubka</p>	<ul style="list-style-type: none"> - organizuje proste działania o charakterze kulturalnym (spotkanie z twórcą kultury, przedsięwzięcie artystyczne, prezentacja własnych zainteresowań, tradycji lokalnej lub regionalnej) (2.5) - określa swoje zainteresowania, potrzeby i preferencje kulturalne oraz uzasadnia je w dyskusji (2.6) - interpretuje praktyki kultury z najbliższego otoczenia (klasa, szkoła, dom, osiedle, podwórko, miasto, kościół, stadion piłkarski) (3.4) - dostrzega i nazywa związek między dziełem a sytuacją społeczno-historyczną i obyczajami epoki, w której powstało (3.5)
<p>8. Fotografia: siła pojedynczego obrazu</p>	<ul style="list-style-type: none"> - o fotografii współczesnej w skrócie - artystyczna fotografia czysta: fotografia reportażowa (Magnum Photos), wizualizm, fotografia naturalistyczna, szkoła dusseldorfska; fotografia kreatywna: fotografia konceptualna, fotografia inscenizowana - <i>tableau</i>, fotografia mody i reklamowa; wybrane formy fotografii: pejzaż i martwa natura, portret, akt; fotografia cyfrowa - polscy twórcy: Zofia Nasierowska, Wojciech 	<ul style="list-style-type: none"> - zna dwudziestowieczne dzieła reprezentujące różne dziedziny sztuki (literaturę, architekturę, plastykę, muzykę, teatr, fotografię, film, sztukę nowych mediów i dostrzega związki pomiędzy nimi) (1.1) - wskazuje różne funkcje dzieła sztuki (np. estetyczną, komunikacyjną, społeczną, użytkową, kultową, poznawczą, ludyczną) (1.2) - analizuje temat dzieła oraz treści i formę w kontekście jego różnych funkcji, wykorzystując podstawowe wiadomości o stylach i epokach z różnych dziedzin sztuki (1.3) - wymienia różne formy mediów kultury (słowo mówione, pismo, książka, obraz malarski, fotografia, film, program

	<p>Prażmowski, Tomasz Tomaszewski, Tomasz Gudzowaty</p> <p>- analiza i interpretacja: omawianie dzieła fotograficznego (forma: sposób prezentacji, środki estetyczne, technika wykonania i wywołania, projekt; treść: temat, tytuł i opis, kreacja, kontekst, styl), przykładowe omówienie fotografii Gregory'ego Crewdsona <i>Bez tytułu (Spotkanie)</i>, „Sprawdź, czy potrafisz” - Jeff Wall <i>Widok z mieszkania</i></p>	<p><i>telewizyjny, spektakl teatralny) oraz użycia (nowe media, media masowe, media interaktywne, multimedia) (1.6)</i></p> <p><i>- samodzielnie wyszukuje informacje na temat kultury w różnych mediach, bibliotekach (1.9)</i></p> <p><i>- wypowiada się - w mowie i w piśmie - na temat wytworów kultury i ludzkich praktyk w kulturze (zachowań, obyczajów, przedmiotów materialnych, dzieł sztuki) (2.1)</i></p> <p><i>- wypowiada się na temat dzieła sztuki, używając pojęć zarówno swoistych dla poszczególnych sztuk, jak i wspólnych (forma, kompozycja, funkcja, nadawca, odbiorca, użytkownik, znaczenie, kontekst, medium) (2.2)</i></p> <p><i>- określa swoje zainteresowania, potrzeby i preferencje kulturalne oraz uzasadnia je w dyskusji (2.6)</i></p> <p><i>- dostrzega i nazywa związek między dziełem a sytuacją społeczno-historyczną i obyczajami epoki, w której powstało (3.5)</i></p>
<p>9. Film: magia ruchomych obrazów</p>	<p>- o kinie współczesnym w skrócie</p> <p>- film fabularny w USA i w Europie: klasyczne kino narracyjne - amerykańskie kino klasyczne, kino stylu zerowego (kino gatunków), włoski neorealizm filmowy, kino autorskie, polska</p>	<p><i>- zna dwudziestowieczne dzieła reprezentujące różne dziedziny sztuki (literaturę, architekturę, plastykę, muzykę, teatr, fotografię, film, sztukę nowych mediów i dostrzega związki pomiędzy nimi (1.1)</i></p> <p><i>- wskazuje różne funkcje dzieła sztuki (np. estetyczną, komunikacyjną, społeczną, użytkową, kultową, poznawczą, ludyczną) (1.2)</i></p>

	<p>szkoła filmowa (nurt trzeciego kina, kino moralnego niepokoju), młodzi gniewni, nowa fala, nowe kino amerykańskie (Kino Nowej Przygody), postmodernizm (współczesne amerykańskie kino niezależne, kino komercyjne, kino europejskie, kino: skandynawskie, brytyjskie, czeskie, francuskie, hiszpańskie); film fabularny na świecie (kino Japonii, Bollywood); film animowany (animacja komputerowa)</p> <p>- polscy twórcy: Andrzej Wajda, Roman Polański, Krzysztof Kieślowski, Agnieszka Holland</p> <p>- analiza i interpretacja: omawianie dzieła filmowego (forma: technika zdjęciowa - terminy dotyczące kadrowania, terminy dotyczące obrazu, inscenizacja i kompozycja kadru; treść: tytuł, temat, sjużet, fabuła, temat, diegeza, symbol, narracja, bohater), przykładowe</p>	<p>- <i>analizuje film lub analizuje spektakl teatralny, posługując się podstawowymi pojęciami z zakresu właściwej dziedziny sztuki (1.4)</i></p> <p>- <i>samodzielnie wyszukuje informacje na temat kultury w różnych mediach, bibliotekach (1.9)</i></p> <p>- <i>wypowiada się - w mowie i w piśmie - na temat wytworów kultury i ludzkich praktyk w kulturze (zachowań, obyczajów, przedmiotów materialnych, dzieł sztuki) (2.1)</i></p> <p>- <i>wypowiada się na temat dzieła sztuki, używając pojęć zarówno swoistych dla poszczególnych sztuk, jak i wspólnych (forma, kompozycja, funkcja, nadawca, odbiorca, użytkownik, znaczenie, kontekst, medium) (2.2)</i></p> <p>- <i>bierze aktywny udział w szkolnych przedsięwzięciach artystycznych, animacyjnych, społecznych i innych (wystawa, happening, przedstawienie szkolne, gazetka szkolna, kulturalna akcja charytatywna) (2.4)</i></p> <p>- <i>organizuje proste działania o charakterze kulturalnym (spotkanie z twórcą kultury, przedsięwzięcie artystyczne, prezentacja własnych zainteresowań, tradycji lokalnej lub regionalnej) (2.5)</i></p> <p>- <i>określa swoje zainteresowania, potrzeby i preferencje kulturalne oraz uzasadnia je w dyskusji (2.6)</i></p> <p>- <i>dostrzega i nazywa związek między</i></p>
--	---	---

	omówienie filmu <i>Requiem dla snu</i> w reż. Darrena Aronofsky'ego, „Sprawdź, czy potrafisz” - <i>Sala samobójców</i> w reż. Jana Komasy	<i>dziełem a sytuacją społeczno-historyczną i obyczajami epoki, w której powstało (3.5)</i> - <i>posługuje się pojęciami: kultura popularna, ludowa, masowa, wysoka, narodowa, zglobalizowana, subkultura w ich właściwym znaczeniu i używa ich w kontekście interpretowanych dzieł sztuki oraz praktyk kulturowych (3.6)</i>
10. Telewizja: medium dla aktywnego odbiorcy	- o telewizji jako współczesnym medium w skrócie - telewizja jako instytucja nadawcza (medium, nowe media, stacja państwowa, stacja komercyjna, kanały tematyczne, przekaz analogowy, przekaz cyfrowy, VOD, Web-streaming); przekaz telewizyjny: funkcje programów telewizyjnych (informacyjna, edukacyjna i rozrywkowa, integracyjna, propagandowa - perswazyjna, kulturotwórcza, opiniotwórcza, edutainment, infotainment), real TV (wiadomości, faction genre, talk-show, reality show, makeover, talent show), serial, reklama, wydarzenie	- <i>wskazuje różne funkcje dzieła sztuki (np. estetyczną, komunikacyjną, społeczną, użytkową, kultową, poznawczą, ludyczną) (1.2)</i> - <i>charakteryzuje podstawowe media kultury (słowo, obraz, dźwięk, widowisko) (1.5)</i> - <i>wymienia różne formy mediów kultury (słowo mówione, pismo, książka, obraz malarski, fotografia, film, program telewizyjny, spektakl teatralny) oraz użycia (nowe media, media masowe, media interaktywne, multimedia) (1.6)</i> - <i>wyjaśnia, na czym polegają różne formy kontaktu z kulturą (odbiór bierny, aktywny, konsumpcja, produkcja, twórczość, użytkowanie, uczestnictwo, animacja) (1.7)</i> - <i>lokuje wytwory kultury (zachowania, zwyczaje, normy moralne, wytwory materialne, dzieła sztuki) w kontekście grup społecznych, w których są tworzone i odbierane (rodzina, rówieśnicy, społeczność lokalna, naród) (1.8)</i> - <i>wypowiada się - w mowie i w piśmie - na temat wytworów kultury i ludzkich praktyk w kulturze (zachowań, obyczajów,</i>

	<p>medialne; społeczne praktyki korzystania z telewizji</p> <p>- analiza i interpretacja: omawianie programu telewizyjnego (koncepcja, tematyka, gatunek, odbiorca, interaktywność, postacie, częstotliwość nadawania i pora emisji, dźwięk i muzyka, scenografia i oprawa wizualna), przykładowe omówienie reklamy społecznej - kampania społeczna <i>Pij mleko, będziesz wielki</i>, „Sprawdź, czy potrafisz” - analiza wieczornych wydań programów informacyjnych</p>	<p><i>przedmiotów materialnych, dzieł sztuki</i> (2.1)</p> <p>- <i>wypowiada się na temat dzieła sztuki, używając pojęć zarówno swoistych dla poszczególnych sztuk, jak i wspólnych (forma, kompozycja, funkcja, nadawca, odbiorca, użytkownik, znaczenie, kontekst, medium)</i> (2.2)</p> <p>- <i>przygotowuje prezentację lub inną formę wypowiedzi multimedialnej - blog, forum, strona WWW - na tematy związane z kulturą lokalną i regionu lub z szeroko pojętymi problemami kultury współczesnej</i> (2.3)</p> <p>- <i>określa swoje zainteresowania, potrzeby i preferencje kulturalne oraz uzasadnia je w dyskusji</i> (2.6)</p> <p>- <i>odnosi elementy kultury (zachowania, zwyczaje, praktyki, przedmioty materialne, dzieła sztuki) do kategorii: czas, przestrzeń, ciało, grupa społeczna (rodzina, rówieśnicy, społeczność lokalna, naród)</i> (3.3)</p> <p>- <i>dostrzega i nazywa związek między dziełem a sytuacją społeczno-historyczną i obyczajami epoki, w której powstało</i> (3.5)</p> <p>- <i>posługuje się pojęciami: kultura popularna, ludowa, masowa, wysoka, narodowa, zglobalizowana, subkultura w ich właściwym znaczeniu i używa ich w kontekście interpretowanych dzieł sztuki oraz praktyk kulturowych</i> (3.6)</p>
<p>11. Internet: świat w zasięgu ręki</p>	<p>- o internecie w skrócie</p> <p>- internet jako nowe</p>	<p>- <i>wymienia różne formy mediów kultury (słowo mówione, pismo, książka, obraz</i></p>

	<p>medium (hipertekst); internet - społeczeństwo - kultura: netgeneracja (kultura biblioteki, kultura hiperlinku), WEB 2.0. (tagowanie, RSS, podcasting, Wiki), blogosfera, wiedza zbiorowa, łamanie praw autorskich (open access, Creative Commons, free software, open source), społeczeństwo obywatelskie (ruch dziennikarstwa obywatelskiego), zagrożenia (cyfrowe wykluczenie, cyberprzemoc, gra komputerowa) - analiza i interpretacja: omawianie strony internetowej (funkcja, styl tekstu, szata graficzna, rodzaj serwisu, tematyka, elementy dodatkowe, nadawca, użytkownik, awatary), przykładowe omówienie zjawiska fotoblogów, „Sprawdź, czy potrafisz” - analiza serwisu do udostępniania filmów wideo</p>	<p><i>malarski, fotografia, film, program telewizyjny, spektakl teatralny) oraz użycia (nowe media, media masowe, media interaktywne, multimedia) (1.6)</i> - wyjaśnia, na czym polegają różne formy kontakty z kulturą (odbiór bierny, aktywny, konsumpcja, produkcja, twórczość, użytkowanie, uczestnictwo, animacja) (1.7) - lokuje wytwory kultury (zachowania, zwyczaje, normy moralne, wytwory materialne, dzieła sztuki) w kontekście grup społecznych, w których są tworzone i odbierane (rodzina, rówieśnicy, społeczność lokalna, naród) (1.8) - samodzielnie wyszukuje informacje na temat kultury w różnych mediach, bibliotekach (1.9) - wypowiada się - w mowie i w piśmie - na temat wytworów kultury i ludzkich praktyk w kulturze (zachowań, obyczajów, przedmiotów materialnych, dzieł sztuki) (2.1) - wypowiada się na temat dzieła sztuki, używając pojęć zarówno swoistych dla poszczególnych sztuk, jak i wspólnych (forma, kompozycja, funkcja, nadawca, odbiorca, użytkownik, znaczenie, kontekst, medium) (2.2) - określa swoje zainteresowania, potrzeby i preferencje kulturalne oraz uzasadnia je w dyskusji (2.6) - dostrzega i nazywa związek między dziełem a sytuacją społeczno-historyczną</p>
--	--	---

		<p><i>i obyczajami epoki, w której powstało (3.5) - posługuje się pojęciami: kultura popularna, ludowa, masowa, wysoka, narodowa, zglobalizowana, subkultura w ich właściwym znaczeniu i używa ich w kontekście interpretowanych dzieł sztuki oraz praktyk kulturowych (3.6)</i></p>
<p>12. Potoczne praktyki kulturowe: od <i>homo religiosus</i> do <i>homo consumens</i></p>	<p>- o potocznych praktykach kulturowych w skrócie - sytuacje: sytuacja formalna, sytuacja nieformalna, sytuacja komunikacji międzykulturowej; zjawiska związane z przestrzenią i czasem: obszary publiczne i prywatne, święto, czas wolny; role: konsument, aktywny uczestnik kultury, turysta, bycie sobą (moda, subkultury); przedmioty (rekwizyty kultury) - analiza i interpretacja: omawianie potocznej praktyki kulturowej (przestrzeń, relacje, kontekst, przedmioty, czas, ludzie, systemy wartości i światopogląd uczestników praktyki), przykładowe omówienie zjawiska uczestnictwa w subkulturze hipsterów,</p>	<p>- wyjaśnia, na czym polegają różne formy kontaktu z kulturą (odbiór bierny, aktywny, konsumpcja, produkcja, twórczość, użytkowanie, uczestnictwo, animacja) (1.7) - lokuje wytwory kultury (zachowania, zwyczaje, normy moralne, wytwory materialne, dzieła sztuki) w kontekście grup społecznych, w których są tworzone i odbierane (rodzina, rówieśnicy, społeczność lokalna, naród) (1.8) - samodzielnie wyszukuje informacje na temat kultury w różnych mediach, bibliotekach (1.9) - wypowiada się - w mowie i w piśmie - na temat wytworów kultury i ludzkich praktyk w kulturze (zachowań, obyczajów, przedmiotów materialnych, dzieł sztuki) (2.1) - przygotowuje prezentację lub inną formę wypowiedzi multimedialnej - blog, forum, strona WWW - na tematy związane z kulturą lokalną i regionu lub z szeroko pojętymi problemami kultury współczesnej (2.3) - określa swoje zainteresowania, potrzeby i preferencje kulturalne</p>

	<p>„Sprawdź, czy potrafisz” - analiza zjawiska wyprzedaży</p>	<p><i>oraz uzasadnia je w dyskusji (2.6)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>odnosi elementy kultury (zachowania, zwyczaje, praktyki, przedmioty materialne, dzieła sztuki) do kategorii: czas, przestrzeń, ciało, grupa społeczna (rodzina, rówieśnicy, społeczność lokalna, naród) (3.3)</i> - <i>interpretuje praktyki kultury z najbliższego otoczenia (klasa, szkoła, dom, osiedle, podwórko, miasto, kościół, stadion piłkarski) (3.4)</i> - <i>posługuje się pojęciami: kultura popularna, ludowa, masowa, wysoka, narodowa, zglobalizowana, subkultura w ich właściwym znaczeniu i używa ich w kontekście interpretowanych dzieł sztuki oraz praktyk kulturowych (3.6)</i> - <i>wskazuje relacje między kulturami: lokalną, regionalną, narodową i europejską, ujawniające się w konkretnych dziełach sztuki i praktykach kultury (3.7)</i>
--	---	---

IV. Procedury osiągnięcia celów kształcenia

Procedury osiągnięcia celów to systematycznie stosowane przez nauczyciela metody nauczania, które prowadzą do zamierzonych rezultatów. Przy wyborze metod trzeba uwzględnić podstawowe zasady dydaktyczne oraz strategie nauczania i uczenia się, a także realia danego przedmiotu. Efektywne nauczanie przedmiotu *wiedza o kulturze* nie jest wolne od trudności, ponieważ wymagania są wysokie wobec ograniczonego czasu na realizację programu. Dodatkowe utrudnienia wiążą się z faktem, że przedmiot ten jest realizowany w pierwszej klasie, kiedy uczniowie dopiero przyzwyczajają się do zasad nauczania obowiązujących w szkole ponadgimnazjalnej. W takich okolicznościach to od doboru odpowiednich metod zależy, czy nauczycielowi uda się stworzyć korzystne warunki zarówno dla ucznia zdolnego, jak i tego, który ma trudności w nauce. Prowadzący zajęcia musi też zaplanować pracę z uczniami niezainteresowanymi przedmiotem, którym trzeba dopiero uświadomić korzyści

płynące z poznawania kultury. Wzbudzeniu zainteresowania przedmiotem służyć mogą kontrowersje wokół współczesnej kultury. Świeżość oraz niejednoznaczność pewnych zjawisk i dzieł stwarza atmosferę wspólnego ich poznawania, podczas którego uczeń może poczuć się partnerem nauczyciela w rozmowie, ponieważ obydwie strony stykają się ze zjawiskami, których interpretacja i ocena nie uległa jeszcze schematyzacji czy banalizacji. Podstawowe zasady dydaktyczne:

- przystępność nauczania;
- świadome i aktywne uczestnictwo uczniów w procesie nauczania i uczenia się;
- łączenie treści teoretycznych z praktyką;
- systematyczność kształcenia;
- trwałość wiedzy uczniów.

Stosując podstawowe strategie dydaktyczne nauczania i uczenia się: **metodę asocjacyjną** (czyli uczenie się przez przyswajanie), **problemową** (czyli uczenie się przez odkrywanie), **operacyjną** (czyli uczenie się przez działanie) i **emocjonalną** (czyli uczenie się przez przeżywanie), można osiągnąć na zajęciach z przedmiotu *wiedza o kulturze - przy* dyscyplinie i systematyczności ze strony prowadzącego - dobre rezultaty.

Możliwość doboru różnorodnych tekstów kultury daje szansę na wykorzystanie wielu spośród sklasyfikowanych metod nauczania: **metod podających** (np. wykładu, pracy z tekstem z podręcznika), **metod poszukujących** (np. metody heurystycznej, metody hermeneutycznej, metody problemowej, metody *za i przeciw*, projektu, mapy mentalnej, portfolio, dyskusji, dyskusji panelowej, burzy mózgów, metaplanu), **metod wdrażających do praktycznego działania** (np. przekładu intersemiotycznego, metody zajęć praktycznych), **metod oglądowych** (np. dramy, wycieczki).

Zastosowanie tych metod pozwoli uczniom:

- usystematyzować wiedzę o kulturze i różnych dziedzinach sztuki;
- wyrobić nawyk uczestniczenia we współczesnym życiu kulturalnym;
- wdrożyć się do korzystania z różnych źródeł informacji;
- poznać sposoby animowania lokalnego życia kulturalnego;
- wyrobić własne zdanie na temat współczesnych zjawisk w kulturze;
- wykształcić poczucie tożsamości lokalnej, regionalnej, narodowej i europejskiej;
- tolerancyjnie przyjmować opinie innych ludzi na temat różnorodnych tekstów kultury.

1) Metody podające

Wykład jest ekonomiczną metodą, pozwalającą w krótkim czasie wprowadzić uczniów w tematykę lekcji i zarysować tło rozwoju lub obecny kształt danej dziedziny kultury czy aktualnego zjawiska. Aby spełnił swoją funkcję, powinien być poprawny merytorycznie, interesujący i - przede wszystkim - dostosowany do poziomu uczniów. Najlepiej będzie połączyć go z wykonywaniem przez uczniów na bieżąco notatek, których poprawność można następnie zweryfikować. Jednak w związku ze specyfiką nauczania przedmiotu *wiedza*

O kulturze metoda ta nie powinna być nadużywana.

Przykłady zagadnień, do których omówienia można wykorzystać wykład:

- pochodzenie i przemiany pojęcia *kultura*;
- ewolucja pojmowania sztuki na przestrzeni dziejów;
- znaki, symbole i kody w kulturze.

Praca z tekstem podręcznika dostarcza uczniom podstawowej wiedzy niezbędnej do dalszej pracy na lekcji. Dzięki tej metodzie uczniowie rozwijają umiejętność rozumienia

1 przetwarzania czytanych informacji. Na lekcjach warto również sięgać do tekstów źródłowych, posługujących się innym językiem niż publikacje dydaktyczne. Oswaja to uczniów z różnymi stylami i formami wypowiedzi oraz sprzyja wzbogacaniu ich słownictwa.

Przykłady zagadnień, do których omówienia można wykorzystać pracę z tekstem podręcznika:

- kategorie przestrzeni, czasu i ciała w kulturze;
- zjawiska współczesnej kultury;
- historia potocznych praktyk kulturowych.

2) Metody poszukujące

Metoda heurystyczna (heureza) pozwoli na takie kierowanie myśleniem i działaniem uczniów, by - odpowiadając na zadawane przez nauczyciela pytania - dokonali oni krok po kroku samodzielnej interpretacji tekstu lub zjawiska kultury. Dla prowadzącego zajęcia pomocne będą w tym wypadku pytania z podręcznika. Dobrze jest włączyć w tę metodę również ćwiczenia praktyczne.

Przykłady zagadnień, do których omówienia można wykorzystać metodę heurystyczną:

- analiza i interpretacja dzieła malarskiego;
- scharakteryzowanie meczu piłkarskiego lub koncertu jako widowiska kulturowego;

- omówienie zjawiska uczestnictwa w wyprzedaży.

Metoda hermeneutyczna umożliwia badanie tekstów kultury bez odwoływania się do kontekstów historycznych i biograficznych. Oderwanie od tych konotacji pozwoli na większą swobodę w samodzielnych poszukiwaniach znaczeń dzieła lub zjawiska, ponieważ uczeń nie będzie ograniczony ewentualnymi brakami we własnej wiedzy. Przewaga tej metody nad innymi w nauczaniu przedmiotu *wiedza o kulturze* polega na tym, że oferuje ona możliwość analizy najnowszych tekstów kultury i zjawisk, które istnieją zbyt krótko, aby doczekać się interpretacji autorzytetów czy jednoznacznego klasyfikowania i wartościowania.

Przykłady zagadnień, do których omówienia można wykorzystać metodę hermeneu-tyczną:

- happening jako ingerencja w przestrzeń publiczną;
- analiza i interpretacja dzieła nurtu street art;
- charakterystyka współczesnych rekwizytów kultury.

Metoda problemowa pozwala uczniom na samodzielne rozpatrywanie określonych zagadnień przy wykorzystaniu różnych źródeł informacji. Na zajęciach z przedmiotu *wiedza o kulturze* większość problemów będzie miała charakter otwarty (tzn. rozwiązanie nie jest znane). Rzadziej będą pojawiały się formy zamknięte (tzn. rozwiązanie problemu jest znane, ale nie uczniom). Stosowanie metody jest wprawdzie sporym wyzwaniem dla nauczyciela, ale uatrakcyjni zajęcia i tworzy platformę porozumienia między nim a uczniami (wszyscy są w takiej samej sytuacji poznawczej).

Przykłady zagadnień, do których omówienia można wykorzystać metodę problemową:

- wpływ globalizacji na kultury narodowe;
- dominacja komercyjnej telewizji i masowych rozrywek a przyszłość teatru;
- zasady korzystania z wiedzy zbiorowej.

Metoda za i przeciw jest szczególnie przydatna w przyswajaniu wiedzy o kulturze, ponieważ przygotowuje do dyskusji, pozwala na skonfrontowanie kilku stanowisk, uczy kultury rozmowy, negocjacji i poszanowania cudzych poglądów. Okazja do wymiany poglądów na temat aktualnych zagadnień, często znanych uczniom z autopsji, daje odwagę do formułowania własnych opinii, a także do zmieniania zdania bez obawy o posądzenie o brak wiedzy.

Przykłady zagadnień, do których omówienia można wykorzystać metodę *za i przeciw*:

- ciało - pod władzą natury czy kultury?
- co jest potrzebniejsze młodemu pokoleniu - komputer czy książka?

- homogenizacja kultury - zjawisko pozytywne czy negatywne?

Metoda projektu znajduje zastosowanie przy realizacji czasochłonnych przedsięwzięć, które zakresem mogą wykraczać poza treści nauczania jednego przedmiotu. Zadaniem nauczyciela jest stworzenie klarownych i jawnych kryteriów oceniania, pomoc uczniom w sprawiedliwym i równomiernym podziale zadań w grupach, wspieranie wiedzą i kompetencjami na każdym etapie oraz zachęcanie uczestników do podejmowania określonych form aktywności, zależnie od istniejących potrzeb. Metoda projektu uczy efektywnego organizowania pracy, kreatywności, praktycznego myślenia, samodzielności, nastawienia zadaniowego, przedsiębiorczości, dalekowzrocznego i elastycznego planowania wieloetapowych działań, gromadzenia informacji na podstawie różnych źródeł, przedstawiania własnych pomysłów i przewidywania, czy wybrane przedsięwzięcie oraz sposób jego realizacji znajdą zainteresowanie wśród odbiorców. Prezentacja wyników pracy może mieć formę pisemną lub graficzną (np. modelu, makiety, planu, folderu, prezentacji multimedialnej), może też przybrać postać wydarzenia kulturalnego (np. spotkania z twórcą lub znawcą danej dziedziny, happeningu, wystawy, wycieczki).

Przykłady zagadnień, do których omówienia można wykorzystać metodę projektu:

- przegląd współczesnych praktyk kulturowych;
- projekt animacji życia kulturalnego w najbliższej okolicy;
- stworzenie portalu, bloga lub forum internetowego poświęconego wybranej dziedzinie sztuki współczesnej.

Mapa mentalna ma postać schematu przedstawiającego określone zagadnienie przy użyciu haseł, rysunków czy symboli. Stosuje się ją także jako formę gromadzenia propozycji rozwiązywania problemu, systematyzowania wiedzy bądź kształcenia dyscypliny myślowej, ponieważ pozwala uporządkować informacje i wykazać związki między nimi. Zastosowanie metody daje uczniowi okazję do zaprezentowania własnych skojarzeń i pomysłów. Dzięki wykorzystaniu mapy mentalnej na lekcjach wiedzy o kulturze można stworzyć warunki do ciekawej pracy zarówno z uczniami kreatywnymi, jak i z osobami z trudnościami w nauce.

Przykłady zagadnień, do których omówienia można wykorzystać mapę mentalną:

- nowe praktyki sztuki jako zwierciadło rzeczywistości - najważniejsze zjawiska i strategie;
- postmodernizm w sztuce - główne obszary występowania;
- świat muzyki rockowej - współczesne tendencje.

Metoda portfolio pozwala kształcić takie umiejętności, jak wyszukiwanie i segregowanie wiadomości na wybrany temat, korzystanie z różnych źródeł informacji oraz wymienianie się materiałami. Uczy również terminowości, systematyczności i planowania pracy. Metoda ta daje nauczycielowi możliwość lepszego poznania ucznia, ponieważ zawartość jego portfolio świadczy o kręgu zainteresowań, skali poszukiwań, samodzielności, wnikliwości oraz zdolności autora do selekcji materiału. Z kolei konieczność przedstawiania wyników pracy pozwoli uczniom na zdobywanie sprawności w wystąpieniach publicznych i w atrakcyjnym prezentowaniu zagadnień.

Przykłady zagadnień, do których omówienia można wykorzystać portfolio:

- typy kultury i ich wyznaczniki;
- przykłady współczesnych subkultur;
- rzeźba w przestrzeni publicznej.

Dyskusja i jej formy (np. dyskusja panelowa, burza mózgów, metaplan) odgrywają ważną rolę w kształtowaniu sprawności językowej uczniów i pozwalają na przygotowanie do życia w społeczeństwie obywatelskim. Dają wszystkim uczniom możliwość zabrania głosu. Mogą być prowadzone przez wybranego ucznia - nauczyciel staje się wówczas jedną ze stron wymieniających poglądy.

Dyskusja panelowa odbywa się z udziałem uczniów występujących w roli ekspertów z danej dziedziny. Na początku wygłaszają oni referaty. Następnie dyskutują między sobą w obecności obserwatorów - pozostałych uczniów. W kolejnej fazie zadają pytania ekspertom. Nauczyciel pełni funkcję moderatora - formułuje temat spotkania, przedstawia ekspertów, czuwa nad rzeczowym przebiegiem debaty i udziela głosu osobom z widowni. Na zakończenie prezentuje wnioski z dyskusji. Moderatorem może także zostać uczeń.

Przykłady zagadnień, do których omówienia można wykorzystać dyskusję panelową:

- kultura wysoka a popularna;
- design - sztuka czy rzemiosło;
- teatr nowych brutalistów - ocena zjawiska.

Burza mózgów (gielda pomysłów) jest metodą wspólnego rozwiązywania problemów. W pierwszej fazie pracy uczniowie podają różne propozycje rozstrzygnięć. Wszystkie są zapisywane. W kolejnych etapach następuje selekcja, ocena poszczególnych pomysłów i wspólny wybór najlepszego rozwiązania. Za sprawą tej metody młodzież rozwija swoją wyobraźnię, a dzięki jej spontanicznemu charakterowi łatwo zaktywizować uczniów.

W trakcie zajęć nauczyciel powinien zadbać o to, by w klasie panował porządek: mówić może nie więcej niż jedna osoba na raz, wypowiedzi powinny być krótkie i zawierać uzasadnienie. Przykłady zagadnień, do których omówienia można wykorzystać burzę mózgów:

- sposoby tworzenia kultury;
- formy dawnych i współczesnych widowisk;
- rola muzyki w życiu człowieka.

Metaplan umożliwia zdiagnozowanie problemu i znalezienie jego rozwiązania indywidualnie lub grupowo. Uczniowie odpowiadają na kolejne pytania, umieszczone w tabeli: *Jak jest?; Jak być powinno?; Dlaczego nie jest tak, jak powinno być?* i tym samym analizują dane zagadnienie. Na zakończenie formułują wnioski. Metoda ta uczy dokonywania oceny określonych zjawisk, wnioskowania i wyrażania własnego zdania.

Przykłady zagadnień, do których omówienia można wykorzystać metaplan:

- kultura a konsumpcjonizm;
- funkcjonowanie muzeów we współczesnym świecie;
- przestrzeganie praw autorskich w dobie internetu.

3) Metody wdrażające do praktycznego działania

Metoda zajęć praktycznych umożliwia wykorzystanie wiedzy, którą uczeń zdobył na wcześniejszych etapach edukacji do samodzielnego formułowania analiz i interpretacji tekstów kultury, uczestniczenia w wystawach, spotkaniach czy innych wydarzeniach kulturalnych, a także ich organizowania. Specyfika przedmiotu oferuje ponadto wiele oryginalnych możliwości, np. przygotowanie happeningu, nakręcenie krótkiego filmu, wykonanie fotoreportażu czy ankiety, nagranie utworu muzycznego itp. Elementy tej metody występują łącznie z innymi metodami.

Przykłady zagadnień, do których omówienia można wykorzystać metodę zajęć praktycznych:

- stworzenie prezentacji multimedialnej zawierającej informacje o zbiorach wybranej placówki wystawienniczej;
- analiza i interpretacja spektaklu teatralnego;
- spotkanie z lokalnym twórcą kultury.

Przekład intersemiotyczny polega na posłużeniu się kodem danej dziedziny dla przełożenia kodu specyficznego dla innej. Jest metodą otwierającą pole do dużej samodzielności, aktywności i spontanicznej twórczości uczniów. Ma szczególne zastosowanie

na zajęciach z wiedzy o kulturze. Może posłużyć np. do stworzenia tekstu opisującego dzieło sztuk wizualnych, wykonania fotografii inspirowanej obrazem, zorganizowania happeningu na podstawie utworu literackiego czy nagrania filmu o potocznej praktyce kulturowej.

Przykłady zagadnień, do których omówienia można wykorzystać metodę przekładu intersemiotycznego:

- porównanie dwóch sposobów ujęcia tego samego motywu (obraz *Trzy Gracje* Rafaela i rzeźba Niki de Saint Phalle o tym samym tytule);
- analiza porównawcza obrazu Theodore'a Gericaulta *Tratwa „Meduzy”* i wideoinstalacji Billa Viola *Tratwa*;
- adaptacja klasycznej sztuki nosząca cechy performance'u.

4) Metody oglądowe

Drama to metoda wykorzystująca elementy gry aktorskiej, prowadząca do zdobywania wiedzy przez zabawę i działanie. Umożliwia obserwację ludzkich zachowań i wczucie się w odgrywane postacie. W dramie istotna jest spontaniczność uczniów, ich chęć do aktywnego działania oraz rozwijania wyobraźni, pomysłowości, zdolności artystycznych i motoryki ciała. Metoda ta pomaga kształtować postawę tolerancji i zrozumieć specyfikę komunikacji kulturowej. Uczniowie zdobywają umiejętność rozróżniania emocji, a także poznają różnorodne role społeczne.

Przykłady zagadnień, do których omówienia można wykorzystać dramę:

- różne kultury, odmienne zwyczaje;
- bycie człowiekiem kulturalnym na co dzień;
- uczestnictwo w określonej praktyce kulturowej.

Wycieczka jest metodą, która w nauczaniu przedmiotu ma wielkie znaczenie, przede wszystkim ze względu na fakt, że rozbudza potrzebę uczestniczenia w życiu kulturalnym i obcowania ze sztuką. W miarę możliwości należy zatem organizować zwiedzanie ciekawych obiektów architektonicznych, wyjścia do muzeów i galerii sztuki współczesnej, teatru (głównie na spektakle współczesne) czy centrów kultury, a także wizyty na festiwalach i przeglądach związanych z różnymi dziedzinami sztuki. Przed każdą wycieczką nauczyciel powinien przedstawić klasie informacje o celu wyjścia i korzyściach z nim związanych, a także przypomnieć o odpowiednim zachowaniu. Ważne jest też, aby uczniowie świadomie i samodzielnie wybierali cel wycieczki, dzielili między siebie zadania organizacyjne oraz realizacyjne i przygotowywali się do aktywnego odbioru wytworów kultury.

Przykłady zagadnień, do których omówienia można wykorzystać wycieczkę:

- poznawanie dorobku kultury lokalnej;
- współczesne adaptacje teatralne musicali;
- specyfika kina 3D.

V. Zakładane osiągnięcia ucznia

W planowaniu pracy i ocenianiu postępów w nauce pomocne jest sprecyzowanie zakładanych osiągnięć ucznia. Powinny one być sformułowane na podstawie celów kształcenia i wychowania. Wymienione poniżej osiągnięcia podzielono na dwie grupy - pierwsza odnosi się do wiedzy i umiejętności, a druga do postaw.

1) Wśród osiągnięć dotyczących **wiedzy i umiejętności** w przedmiocie *wiedza o kulturze*

wyszczególnić można cztery obszary:

- świadomy odbiór tekstów kultury;
- wypowiedzanie się o zjawiskach kulturalnych w mowie i piśmie;
- samodzielne i rzeczowe formułowanie własnych opinii na temat różnorodnych zjawisk w kulturze;
- samokształcenie.

Umiejętność	Zakładane osiągnięcia ucznia
świadomy odbiór tekstów kultury	<ul style="list-style-type: none"> - rozróżnianie języka poszczególnych dziedzin sztuki - odczytywanie przy pomocy nauczyciela idei zawartych w tekstach kultury - uczestniczenie w zajęciach (szkolnych i pozaszkolnych) poświęconych spotkaniom z kulturą wysoką i masową
wypowiadanie się o zjawiskach kulturalnych w mowie i piśmie	<ul style="list-style-type: none"> - ustne i pisemne interpretowanie wskazanych tekstów kultury, poparte cytatami wypowiedzi artystów i znawców sztuki - dbałość o formę i poprawność językową wypowiedzi
samodzielne i rzeczowe formułowanie własnych opinii	<ul style="list-style-type: none"> - wykorzystywanie posiadanych wiadomości do samodzielnego formułowania poglądów

na temat różnorodnych zjawisk w kulturze	na temat wybranych tekstów kultury
samokształcenie	<ul style="list-style-type: none"> - świadome dążenie do włączenia się w nurt współczesnego życia kulturalnego - samodzielne planowanie spotkań z kulturą - wykorzystywanie różnych źródeł do świadomego doboru poznawanych tekstu kultury - wykonywanie prac domowych, systematyczne przygotowywanie się do zajęć, organizowanie samodzielnej nauki i dobieranie odpowiednich dla siebie technik uczenia się

2) Osiągnięcia dotyczące postaw skupiają się na:

- uświadomieniu znaczenia tradycji kulturalnej w kształtowaniu świadomości człowieka jako członka kultury światowej, europejskiej, narodowej i regionalnej;
- wyrabianiu poszanowania dla odmienności kultur;
- uczeniu tolerancji wobec cudzych sądów;
- kształtowaniu poczucia odpowiedzialności za swoje słowa i czyny;
- inicjowaniu i organizowaniu współpracy w grupie;
- wspomaganie budowania indywidualnego systemu wartości i odpowiedzialnego kierowania rozwojem intelektualnym.

VI. Propozycje kryteriów oceny i metod sprawdzania osiągnięć ucznia

Przedmiotowy system oceniania tworzy nauczyciel, uwzględniając wymagania edukacyjne wynikające z treści podstawy programowej, programu nauczania oraz wewnątrzszkolnego systemu oceniania. Dokument taki pozwala stawiać diagnozy, określać poziom przyswojenia wiadomości i umiejętności wymienionych w podstawie programowej, a także wskazywać niedociągnięcia, braki w wiedzy uczniów oraz sposoby ich uzupełnienia.

Ocena pracy ucznia i jego postępów w nauce w przypadku przedmiotu *wiedza o kulturze* powinna odzwierciedlać przede wszystkim aktywność i inicjatywę podczas zajęć, wkład pracy, sumiennność i rzetelność przy wykonywaniu różnego rodzaju zadań. Dopiero w drugiej kolejności należy ocenić opanowanie wiedzy. W programie *Spotkania z kulturą* proponujemy

zastosować przede wszystkim **ocenie kształtujące**, niebędące czynnikiem segregującym uczniów, lecz stanowiące wskaźnik ich mocnych i słabych stron.

Biorąc pod uwagę fakt, że zajęcia odbywają się jedynie raz w tygodniu i tylko przez rok, dobrym pomysłem będzie wprowadzenie systemu plusów i minusów przyznawanych uczniom np. za aktywność na lekcji lub jej brak, przygotowywanie zadań domowych w wyróżniający się sposób lub ich niewykonywanie czy realizowanie dodatkowych zadań dla chętnych.

Za zebranie kilku plusów nauczyciel może postawić ocenę pozytywną, a kilku minusów - negatywną. W ten sposób mimo niewielkiej liczby godzin zajęć każdy uczeń będzie miał możliwość uzyskania kilku ocen w ciągu semestru.

Należy raczej zrezygnować z typowych odpowiedzi ustnych sprawdzających opanowanie danej partii materiału, ponieważ są one czasochłonne i nie angażują całego zespołu uczniowskiego. Sprawdzanie wiedzy może odbywać się poprzez testy wyboru (jedna właściwa odpowiedź z kilku podanych), a umiejętności - dzięki testom praktycznym oraz sprawdzianom odwołującym się do czytania ze zrozumieniem. Z uwagi na niewielką liczbę zajęć niewskazane jest przeprowadzanie podsumowujących prac klasowych. Natomiast warto ocenić w ciągu semestru dwie prace pisemne każdego ucznia (np. recenzję, rozprawkę, analizę i interpretację tekstu kultury, reportaż, fotoreportaż, wywiad, prezentację multimedialną).

Dobłą okazją do wszechstronnej oceny efektów semestralnej czy całorocznej pracy uczniów będzie ich uczestnictwo w działaniach praktycznych, np. w grupowej realizacji projektu edukacyjnego.

Osiągnięcia uczniów, szczególnie te, które wykraczają poza poziom podstawowy, powinno się oceniać indywidualnie, w zależności od profilu klasy, możliwości i zainteresowań uczniów, przede wszystkim zaś biorąc pod uwagę zaangażowanie, rozwój i postępy danej osoby.

Przy ocenianiu można wykorzystać podane kryteria, odnoszące się do sześciostopniowej skali ocen.

Stopień niedostateczny (1)

Uczeń:

- nie zdobył podstawowych wiadomości i umiejętności;
- nie uczestniczy w lekcji;
- nie przygotowuje zadań domowych;
- lekceważy obowiązki szkolne.

Stopień dopuszczający (2)

Uczeń:

- ma wiedzę określoną w podstawie programowej ze znacznymi brakami;
- sytuuje najważniejsze wydarzenia z dziejów kultury w czasie i przestrzeni;
- dostrzega związki przyczynowo-skutkowe pomiędzy zjawiskami w kulturze;
- przedstawia z pomocą nauczyciela, w formie ustnej i pisemnej, poglądy na temat tekstów kultury;
- odszukuje najważniejsze informacje w źródłach pisanych.

Stopień dostateczny (3)

Uczeń:

- ma wiedzę określoną w podstawie programowej z niewielkimi brakami;
- wiąże zjawiska kulturowe w łańcuchy przyczynowo-skutkowe;
- w opisie wytworów kultury odróżnia fakty od opinii;
- formułuje ustne i pisemne wypowiedzi zawierające własne poglądy na temat tekstów kultury;
- uczestniczy w wydarzeniach kulturalnych.

Stopień dobry (4)

Uczeń:

- ma wiedzę i umiejętności określone w podstawie programowej, potrafi się nimi posłużyć w typowych sytuacjach;
- porównuje informacje zawarte w różnych źródłach i korzysta z nich ze zrozumieniem;
- przeprowadza krytyczną analizę źródeł informacji;
- samodzielnie dokonuje analizy i interpretacji tekstu kultury;
- uczestniczy w wydarzeniach kulturalnych i formułuje opinie na ich temat.

Stopień bardzo dobry (5)

Uczeń:

- ma wiedzę i umiejętności określone w podstawie programowej, potrafi się nimi posłużyć w sytuacjach problemowych;
- analizuje i porównuje dane zawarte w różnych źródłach, a także samodzielnie je interpretuje;
- potrafi odnieść się do kilku odmiennych interpretacji danego tekstu kultury;
- uczestniczy w wydarzeniach kulturalnych i samodzielnie je ocenia;
- aktywnie wykorzystuje swoją wiedzę na lekcji.

Stopień celujący (6)

Uczeń spełnia wszystkie wymagania niezbędne do uzyskania stopnia bardzo dobrego, a ponadto:

- zgłębia literaturę dotyczącą sztuki oraz wydarzeń kulturalnych i stosuje tę wiedzę w różnych sytuacjach problemowych;
- samodzielnie rozwija zainteresowania związane z kulturą i sztuką;
- potrafi zainteresować swoją wiedzą innych uczniów;
- uczestniczy w zajęciach pozalekcyjnych i podejmuje własne inicjatywy kulturotwórcze. Ocena pełni funkcję zarówno dydaktyczną, jak i wychowawczą, zatem powinna być

zindywidualizowana, konsekwentna, systematyczna, obiektywna, rzetelna oraz przede wszystkim jawna. Jej celem jest mobilizowanie uczniów do poszerzania już zdobytej wiedzy, a także do opanowywania nowych umiejętności. Dlatego nauczyciel zobowiązany jest do ustalenia jasnych kryteriów oceniania i do przekazywania uczniowi informacji zwrotnej. Przyjęcie klarownych zasad jest potrzebne w przypadku istnienia ograniczeń czasowych uniemożliwiających poświęcenie lekcji np. na samoocenę, wzajemne ocenianie się przez uczniów czy ich odnoszenie się do stopni zaproponowanych przez nauczyciela. Ocenie mogą podlegać następujące formy pracy i dokonania ucznia:

- aktywność na zajęciach szkolnych;
- aktywność na zajęciach pozaszkolnych;
- odpowiedź ustna;
- udział w dyskusji;
- referat;
- praca samodzielna;
- praca w grupach;
- ćwiczenia i zadania praktyczne;
- praca pisemna;
- zadanie domowe;
- pokazy, prezentacje;
- udział w projektach;
- test;
- kartkówka;
- wykonanie pomocy dydaktycznych.

Przy wystawianiu oceny końcowej nauczyciel powinien uwzględnić następujące elementy:

- wiedzę;
- umiejętności;
- aktywność;
- samodzielność;
- systematyczność.

VII. Materiały dydaktyczne

Program *Spotkania z kulturą* wyznacza kierunki i sposoby nauczania. Realizację przedstawionych w nim koncepcji zapewnia podręcznik pod tym samym tytułem.

Publikacja składa się z dwóch rozdziałów, z których pierwszy ma charakter teoretyczny, wprowadzający (m.in. za pomocą schematów i tabel) w problematykę przedmiotu, a drugi skoncentrowany jest w większym stopniu na dostarczeniu uczniowi jak największej liczby praktycznych informacji. Ma to na celu ułatwienie młodym ludziom świadomego funkcjonowania wśród wielości zjawisk współczesnej kultury, rozpoznawania najważniejszych nurtów w sztuce oraz analizowania i interpretowania różnorodnych tekstów kultury.

Pierwszy rozdział - *Klucze do kultury* - ukazuje m.in. różnice między kulturą a naturą, wyjaśnia pochodzenie i znaczenie pojęcia *kultura*, prezentuje nauki badające kulturę, omawia typy kultury i jej zjawiska, wyjaśnia różnice w pojmowaniu sztuki dawniej i dziś oraz zmiany statusu artysty na przestrzeni dziejów. Omawia też funkcje sztuki, zajmuje się kategoriami piękna, mówi o kiczu i brzydocie w sztuce, a także o historii i współczesności muzeów. W ramach zagadnienia komunikacji kulturowej uwzględnia również informacje o znakach, symbolach i kodach kulturowych oraz o roli mediów w historii kultury.

W rozdziale drugim - *Wytwory kultury współczesnej i ich język* - zaprezentowane zostały następujące dziedziny współczesnej kultury i sztuki:

- malarstwo;
- rzeźba;
- architektura;
- sztuka użytkowa;
- nowe praktyki sztuki;

- muzyka;
- teatr;
- fotografia;
- film;
- telewizja;
- internet;
- potoczne praktyki kulturowe.

Każdy temat w drugim rozdziale rozpoczyna się zwięzłym wstępem, którego celem jest syntetyczne ukazanie aktualnej panoramy danej dziedziny i zachęcenie do dalszej lektury. Tekst główny podzielono na krótkie bloki dotyczące najważniejszych nurtów określonej dyscypliny sztuki czy zjawiska w kulturze. Pomiędzy fragmentami tekstu znajdują się odpowiednio wyróżnione cytaty z innych publikacji, przybliżające określone zagadnienie i zachęcające do formułowania własnych opinii. Ilustracje prezentują dzieła charakterystyczne dla omawianych nurtów lub ukazują opisywane zjawiska kulturowe. Tematy rozpoczynają się i kończą ćwiczeniami (*Na początek, Polecenia i zadania*) kształcącymi praktyczne umiejętności określone w podstawie programowej. W *Poleceniach i zadaniach* wyodrębniony został ponadto specyficzny typ ćwiczenia - *Między sztukami*, który dotyczy zjawiska korespondencji sztuk i dodatkowo urozmaica sposób zdobywania wiedzy. W tekście można też znaleźć wiele *Ciekawostek*, które - podobnie jak wiadomości dotyczące ważnych postaci i grup artystycznych - przybliżają świat współczesnej kultury. Sylwetki wybitnych rodzimych artystów zostały zaprezentowane w części zatytułowanej *Polscy twórcy*. Tematy w drugim rozdziale zawierają także syntetycznie ujętą historię danego obszaru ludzkiej aktywności (np. *Historia malarstwa w skrócie*). Chronologiczne, ilustrowane zestawienie posłuży uczniowi do przypomnienia wiedzy zdobytej na wcześniejszych etapach edukacji i wspomogę rozumienie tekstu głównego.

Część praktyczna każdego tematu w drugim rozdziale, poświęcona analizie i interpretacji, składa się ze schematu z elementami języka danej dziedziny kultury, opracowanego tak, by uwypuklić zarówno formę, jak i treść danego wytworu. Kolejnym etapem tej części jest wzorcowe omówienie dzieła, wykorzystujące wypowiedzi badaczy danej dziedziny, opatrzone dużą fotografią oraz zbliżeniami poszczególnych elementów omawianego dzieła lub zjawiska, ułatwiającymi dostrzeżenie szczegółów istotnych dla interpretacji. Ćwiczenie *Sprawdź, czy potrafisz*, zamieszczone po przykładowym omówieniu, daje uczniowi okazję do zastosowania zdobytych wiadomości w trakcie samodzielnej analizy i interpretacji. Uczeń

zyskuje zatem uniwersalny poradnik, jak omawiać różne wytwory kultury, przydatny również w sytuacjach pozaszkolnych.

Więcej informacji to część przeznaczona dla uczniów, którzy zainteresowali się daną dziedziną i pragną samodzielnie poszerzać swoją wiedzę. Będzie to możliwe dzięki propozycjom książek prezentujących aktualny stan wiedzy (*Warto przeczytać*), ciekawych stron internetowych (*Surfuj po wiedzy*) oraz filmów (np. *Kino o malarstwie*). Ponadto za sprawą zamieszczonych na tej stronie map z obiektami godnymi odwiedzenia i cyklicznymi wydarzeniami, w których warto uczestniczyć (*To trzeba zobaczyć*), każdy uczeń będzie miał możliwość zaplanowania samodzielnych wycieczek rozwijających jego zainteresowania oraz aktywność w uczestniczeniu w kulturze.

Powtarzalność elementów w poszczególnych tematach pozwala na pokazanie, że mimo różnych języków, jakimi przemawiają do odbiorcy poszczególne teksty kultury, istnieją pomiędzy nimi wspólne płaszczyzny. Świadomość tego pomoże zrozumieć specyfikę każdej z dziedzin i uporządkować wiadomości na ich temat.

Ułatwieniem w poszukiwaniu informacji na temat zjawisk i twórców są indeksy: rzeczowy i osobowy.

Płyta dołączona do podręcznika zawiera elektroniczną bibliotekę tekstów kultury omówionych w poszczególnych tematach, dodatkowe propozycje dzieł, a także krótkie filmy edukacyjne do wybranych zagadnień.

Nauczyciele uczący z podręcznika *Spotkania z kulturą* mają do dyspozycji Książkę Nauczyciela z płytą CD. W publikacji tej znajdują materiały niezbędne do przygotowania zajęć - plan wynikowy, opisy metod aktywizujących, scenariusze lekcji do wszystkich tematów wraz kartami pracy i prezentacjami PowerPoint oraz testy podsumowujące.

Dla nauczyciela przeznaczone są również *Karty pracy z tekstami źródłowymi* oraz *Karty pracy do omawiania wytworów kultury*. Pierwsze opracowanie zawiera wybór tekstów do poszczególnych tematów z podręcznika oraz zadania z nimi związane, natomiast w drugim zamieszczono zestawy pytań umożliwiających omówienie krok po kroku wybranych tekstów kultury wymienionych w podręczniku.

Kształcenie umiejętności omawiania dzieł sztuk wizualnych będzie również możliwe dzięki *Foliogramom multimedialnym*, składającym się z reprodukcji dzieł, powiększeń detali i ich opisów.

Nauczanie przedmiotu urozmaicą plansze dydaktyczne, prezentujące w atrakcyjny sposób ważne i ciekawe zagadnienia związane ze sztuką.

Natomiast w przesyłanych cyklicznie za pośrednictwem poczty elektronicznej Biuletynach Internetowych nauczyciele uczący z podręcznika *Spotkania z kulturą* znajdą dodatkowe materiały dydaktyczne ułatwiające prowadzenie lekcji.